

OSAM SAVEZA BIBLIJE
(MBS 021)
Dr. Arnold G. Fruchtenbaum

I reče Gospod Avramu: 'Otidi iz svoje zemlje, od svoje rodbine i iz doma svoga oca i idi u zemlju koju ću ti pokazati. Učiniću od tebe velik narod i blagosloviti te. Ime ću ti učiniti velikim, a i ti sam bićeš blagoslov. Blagosiljaću one koji tebe blagosiljaju, a proklinjaću one koji tebe proklinju. Svi rodovi zemaljski tobom će se blagosiljati.' (Postanak 12:1-3)

UVOD

S obzirom da se jako puno Božijeg odnosa prema čoveku temelji na odnosu unutar zadanih saveza, studija o osam saveza jako je važna za ispravno razumevanje Pisama. Najuobičajeniji način da se Biblija podeli su dispencacije. Dispencacije se, međutim, temelje na određenim savezima i poznavanje tih saveza pomoći će onome koji čita Bibliju *da ispravno reže Reč istine* (II Timoteju 2:15). Iako dispencacije same po sebi mogu da završe, savezi na kojima se one temelje često nastavljaju da traju.

A. Različiti Tipovi Saveza

Postoje dva različita tipa saveza u Bibliji: uslovljeni i безусловni ili neuslovljeni. Jako je važno razlikovanje između ova dva tipa saveza, jer će to direktno uticati na jasnu sliku o onome što Biblija podučava.

1. Uslovljeni savezi

Uslovljeni savez je bilateralni savez (savez sklopljen između dve strane) u kojem se predlog Boga prema čoveku može okarakterisati u formuli: ako ti napraviš, ja ću napraviti, gde Gospod obećava omogućavanje posebnih blagoslova dostupnih čoveku koji ispunjava određene uslove koji su sadržani unutar saveza. Čovekov neuspeh i nemogućnost da to napravi često rezultiraju kaznom. Stoga, odgovor pojedinca na dogovor unutar saveza donosi ili blagoslove ili prokletstva. Blagoslovi su osigurani poslušnošću, i čovek mora da ispuni svoju stranu uslovljenog saveza pre nego što Gospod ispuni svoju.

Dva od osam saveza iz Biblije su uslovljeni: Edenski Savez i Mojsijev Savez.

2. Neuslovljeni savezi

Neuslovljeni savez je unilateralan savez (savez na koji se obavezuje samo jedna strana) i on je suvereni čin Božiji u kojem On безусловno obavezuje Sebe da će preneti određene blagoslove i uslove na narod koji je pod savezom. Ovaj savez karakterisan je formulom: *Ja ću*, koja objavljuje Božiju odlučnost da učini kako je i obećao. Blagoslovi su osigurani milošću Božijom. Moguće je da u ovakvom savezu postoje uslovi u kojima Gospod zahteva da oni pod savezom ispune nešto iz svoje zahvalnosti, ali ti uslovi nisu sami po sebi temelj Božijeg ispunjenja Njegovih obećanja.

Šest od osam saveza su neuslovljeni: Adamov Savez, Nojin Savez, Avramov Savez, Palestinski Savez ili Savez Zemlje, Davidov Savez i Novi Savez.

B. Savezi sa Izraelom

Pet od ovih osam saveza sklopljeni su ekskluzivno sa Izraelom, dok su drugi sklopljeni sa čovečanstvom općenito. Samo jedan od pet saveza koji su sklopljeni sa Izraelom je uslovljen. Ostala četiri saveza sa Izraelom su neuslovljeni: Avramov Savez, Savez Zemlje, Davidov Savez i Novi Savez.

Četiri stvari treba da se kažu u odnosu na prirodu bezuslovnih saveza koji su sklopljeni sa Izraelom. Prvo, oni su doslovni savezi i njihov sadržaj treba da se tumači doslovno. Drugo, savezi koje je Gospod učinio sa Izraelom su večni i ni na koji način nisu ograničeni ili izmenjeni vremenom. Treće, neophodno je još jednom naglasiti da su to neuslovljeni savezi i da nikako ne mogu biti ukinuti zbog neposlušnosti Izraela, jer se radi o savezima koji su neuslovljeni i u potpunosti ovise o Bogu za svoje ispunjenje, i njihovo konačno ispunjenje svakako treba da se očekuje. Četvrto, ovi savezi učinjeni su sa određenim narodom: Izraelom. Ovaj zaključak donosi nam Pavao u Rimljanima 9:4: **za ... Izraelce, njihovo je posinjenje, i slava, i savezi, i zakonodavstvo, i Bogoslužjenje, i obećanja.** Ovaj odlomak jasno ukazuje da su savezi učinjeni sa narodom saveza i da su vlasništvo Izraela.

Ovo ponovo možemo videti u Efescima 2:11-12: **Zato se sećajte da ste nekada vi Pagani po telu, koje su zvali 'neobrezanje' oni koji sebe zovu 'obrezanje' - izvršeno rukom na telu - bili odvojeni od Hrista, otuđeni od Izraelske zajednice i stranci u odnosu na saveze obećanja, bez nade i bez Boga u svetu.**

Pet od osam Biblijskih saveza pripadaju Izraelskom narodu i kao što ovaj odlomak beleži, Pagani se smatraju **stranci u odnosu na saveze obećanja.**

C. Princip vremenskog rasporeda odredbi saveza

Savez može biti potpisan, zapečaćen i sklopljen u jednom posebnom trenutku u istoriji, ali to ne znači da sve odredbe stupaju na snagu odmah. Zapravo, tri različite stvari se dešavaju jednom kada je savez zapečaćen. Prvo, neke odrednice stupaju na snagu odmah. Drugo, neke odredbe stupaju na snagu u bliskoj budućnosti, i to može biti 25 godina ili 500 godina posle. Treće, neke odredbe stupaju na snagu tek u dalekoj proročkoj budućnosti i neke nisu ispunjene sve do današnjeg dana.

I Edenski Savez

A. Spisi:

Postanak 1:28-30

I Bog ih blagoslovi, i reče im Bog: Plodite se i množite i napunite zemlju, i sebi je podložite! I budite gospodari ribama morskim i pticama nebeskim i svemu živomu što gmiže po zemlji! I reče Bog: Evo, dao sam vam sve bilje što se semenom semeni, što je na licu sve zemlje, i svako stablo na kojemu je plod stabla što se semenom semeni; neka vam budu za hranu. A svakoj zveri zemaljskoj i svim pticama nebeskim i svemu što gmiže po zemlji, svemu što u sebi ima život, sve zeleno bilje dao sam za hranu. I bi tako.

Postanak 2:15-17

I Gospod, Bog, uze čoveka i postavi ga u edenski vrt da ga obrađuje i da ga čuva. I zapovedi Gospod, Bog, čoveku govoreći: Sa svakoga drveta u vrtu slobodno jedi, ali s drveta spoznajе dobra i zla da nisi jео! Jer u dan kad s njega pojеdeš, zasigurno ćeš umreti!

Hošea 6:7

Poput Adama, i oni prekršiše savez; tamo su mi bili neverni.

B. Učesnici u Savezu

Edenski savez sklopljen je između Boga i Adama, i u tom savezu Adam predstavlja čitavu ljudsku rasu. Stoga će Adamovi postupci okarakterisati čitavo čovečanstvo.

C. Odredbe Saveza

Sve zajedno, ima sedam odredbi u Edenskom savezu.

Prva: Čoveku je rečeno: **Plodite se i množite i napunite zemlju** (Postanak 1:28a). Zemlja je stvorena za svrhu da bude nastan za čoveka, a onda je čovek stvoren šestog dana. Čoveku je rečeno da naseli zemlju. Stoga, porast populacije je deo njegove obaveze. Zemlja je trebala biti ispunjena čovečanstvom.

Drugo: Čoveku je rečeno **Sebi je podložite** za zemlju (Postanak 1:28b). Prethodno, autoritet na zemljom dat je Sotoni (Ezekijel 28:11-19). Ali, kada je Sotona pao, izgubio je autoritet koji je imao nad zemljom. To je razlog zašto Postanak 1:2 opisuje zemlju da je prekrivena vodom i **tamom** koja je iznad **bezdana**. Stoga, Bog započinje da iznova oblikuje i da uređuje zemlju kako bi bila nastanjiva za čoveka, i ovog puta, On će čoveku dati autoritet nad zemljom. Čovek je trebalo da je podloži sebi. Trebalo je da koristi prirodne izvore i energiju zemlje, koje mu je obezbedio Bog. Ipak, ovo nije značilo da mu je dopušteno da je onečisti.

Treće: Čoveku je dana uprava nad svim živim (Postanak 1:28c). Prethodna odredba dala je čoveku autoritet nad zemljom i do te tačke nije bilo uključeno nijedno živo stvorenje. Ova odredba proširuje čovekov autoritet na sva živa stvorenja. Celokupno životinjsko carstvo na zemlji, u zraku, i u moru stavljeno je pod autoritet čoveka. Prvo izvršenje ovog autoriteta bilo je kada je čovek dao imena životinjama (Postanak 2:19-20).

Četvrta odredba tiče se čovekove ishrane (Postanak 1:29-30; 2:16). U ovom trenutku, čovek je trebalo da bude vegetarijanac. Ništa unutar ovog saveza mu ne dopušta da jede iz životinjskog carstva iako mu je dozvoljeno da vrši vlast nad životinjskim carstvom. Nikakva krv bilo koje vrste ne treba da bude prolivena.

Peta odredba upućuje čoveka da **obrađuje i čuva** Edenski vrt (Postanak 2:15). Čak i u svom stanju pre Pada, čovek nije trebao da vodi svoj život u jednostavnom uživanju; rad je bio deo ljudskog morala čak i pre nego što je došao Pad. Međutim, rad je bio lagan i zemlja je podatno proizvodila. Nije bilo mukotrpano.

Šesta odredba je ta koja čoveku zabranjuje da jede sa **stabla spoznaje dobra i zla** (Postanak 2:17a). Ovo je bila jedina zabrana unutar čitavog Edenskog saveza i svakako tačka na kojoj će se testirati čovekova poslušnost. Bio je slobodan da jede sa svakog drugog stabla u vrtu, ali mu je bilo uskraćeno da jede sa ovog stabla. Ovo je test u kojem se treba videti kako će čovek da reaguje u odnosu na volju Božiju; bio je to test prepoznavanja i podlaganja volji Božijoj. Čovek nikako nije smeo pretpostaviti da zbog toga što mu je dat autoritet nad čitavom zemljom i nad životinjskim carstvom, on sam može da deluje nazavisno od Boga i izuzet od Božijih zakona. Pitanje koje ovde samo sebe postavlja 'Da li će čovek, kao Sotona pre njega, odbaciti Božije pravo da vlada nad njim i proglasiti sebe nezavisnim od volje Božije?'

Sedma odredba sadrži kaznu za neposluh: duhovnu smrt (Postanak 2:17b). Ovo se ne može odnositi na fizičku smrt, zbog toga što čovek nije umro na taj dan kada je ušao u neposluh u odnosu na ovu zapovest. Smrt o kojoj se ovde govori mora da bude duhovna smrt. Onog dana kada bude jeo **sa stabla spoznaje dobra i zla**, biće odvojen od Boga i duhovno će umreti.

D. Status Saveza

Edenski savez temelj je za Dispencijaciju Nevinosti. Zabeleška o kršenju Edenskog saveza nalazi se u Postanku 3:1-8.

Sotona se pojavljuje u Edenskom vrtu kao palo stvorenje. Ovo nam pokazuje da čovek nije stvoren u savršenom univerzumu, jer je greh već postojao. Iako još uvek nije postojao u čoveku, već je bio prisutan u Sotoni. Đavo je vršio svoje delo u kušanju čoveka u ista tri područja koja se postavljaju pred nas u I Jovanovoj 2:16.

Prva rečenica u Postanku 3:6: ***I vide žena da je drvo dobro za jelo*** odgovara prvoj rečenici iz I Jovanove 2:16: ***Požuda tela***. Druga rečenica iz Postanka 3:6: ***I da je drvo za oči zamamljivo*** odgovara drugoj rečenici iz I Jovanove 2:16: ***Požuda očiju***. Treća rečenica iz Postanka 3:6: ***A za mudrost poželjno*** odgovara trećoj rečenici iz I Jovanove 2:16: ***Razmetanje s onim što se ima (oholost života)***.

Eva je ušla u iskušenje i u neposluh jedinoj zabrani. Adam je prepoznao šta se desilo, ali je i dalje izabrao da se pridruži svojoj supruzi u neposluhu. Njihova prva reakcija bila je pokušaj da se sakriju od prisustva Božijeg, što samo potvrđuje istinu iz Postanka 2:17. Čovek je u tom trenutku duhovno umro i više nije mogao da deli isto zajedništvo s Bogom kakvo je iskustveno poznao pre svog neposluha. Sa ovim činom, Edenski savez, pošto je po svojoj prirodi uslovljen, došao je do kraja.

II Adamov savez

A. Spisi:

Postanak 3:14-19

Nato Gospod, Bog, reče zmiji: Zato što si to uradila, prokleta bila među svom stokom i među svom divljim životinjam! Po trbuhu ćeš puzati i prašinu jesti sve dane života svoga! I neprijateljstvo zamećem između tebe i žene, i između tvojega semena i njezina semena: on će ti satirati glavu, a ti ćeš ga ujedati za petu. Ženi reče: Tvoje muke i trudove tvoje silno ću umnožiti; u bolovima decu ćeš rađati; žudnja će te vući k mužu tvom, a on će gospodariti nad tobom. A Adamu reče: Jer si poslušao glas žene svoje te jeo s drveta za koje sam ti zapovedio rekavši: 'S njega da nisi jeo!', zemlja neka je zbog tebe prokleta! S mukom ćeš se od nje hraniti sve dane života svoga. Rađaće ti i trnjem i korovom, a hranićeš se poljskim raslinjem. U znoju lica svoga ti ćeš hleb jesti dok se u zemlju ne vratiš; ta iz nje si uzet. Jer prah si ti, i u prah ćeš se vratiti.

B. Učesnici u Savezu

Bog i Adam uključeni su u ovaj savez, u kojem Adam ponovo predstavlja čitavu ljudsku rasu. Stoga će osuda koja je nad Adamom biti osuda čitavog čovečanstva.

C. Odredbe Saveza

Gospod se ponaosob obraća zmiji, Sotoni, Evi i Adamu.

1. Zmija: Postanak 3:14

Postoje tri odredbe koje se tiču zmije. Prvo: prokleta je iznad svih drugih stvorenja iz životinjskog carstva. Sva stvorenja sada su potpala pod prokletstvo, ali postoji posebna kletva nad ovim članom životinjskog carstva. Uobičajeno je da se životinje ne drže moralno odgovorne za svoja dela. Međutim, ukoliko to prouzrokuje štetu za čoveka, tada se drže odgovornim (Postanak 9:5). Životinje su stvorene za dobrobit čoveka i kada se ovaj princip prekrši, on na sebe priziva Sud Božiji.

Drugo, zmija će sada puzati na svom stomaku. Ovo pokazuje da se prvobitno zmija kretala u uspravnom položaju. To je dovelo do rasprave o tome da li je zmija prvobitno imala noge ili ne, ali to pitanje nije bitno za ovu temu. Jedino važno je da umesto da se kreće uspravno, zmija sada puzi na svom stomaku.

Treće, prašina će biti zmiji hrana. Kritičari Biblije ovde su na svom terenu, ističući ovo kao grešku u Bibliji, budući da reptili ne jedu prašinu. Međutim, radi se samo o hebrejskom idiomu koji znači biti posebno proklet (Mihej 7:17). Ovo prokletstvo će nastaviti da postoji čak i u Mesijanskom Kraljevstvu (Izaija 65:25).

2. Sotona: Postanak 3:15

Date su četiri odredbe koje se odnose na Sotonu. Prvo: postojaće neprekinuta mržnja između Sotone i žene. Drugo: ova mržnja kulminiraće između semena Sotone, Antihrista i Semena žene, Mesije. Treće: zmija će vrebati petu Semena žene; to se desilo na Razapinjanju. Četvrto: ovo prvo proroštvo o Gospodnjoj pobedi nad Sotonom nastavlja se time što je rečeno da će Seme žene zgaziti glavu Sotoninu; početak ovog dešavanja je ustvari Uskrsnuće (Jevrejima 2:14-15). Ali, konačno rušenje Sotone još uvek je budućnost o kojoj Pavle piše u Rimljanima 16:20; I doći će kada Sotona bude bačen u vatreno jezero (Otkrivenje 20:10).

Glavna poenta ovog proroštva je da će Mesija doći iz Semena žene. Ovo ide čak protivno Biblijskim normama koje poučavaju da se genealogija izvlači kroz mušku liniju, a ne kroz žensku liniju. Razlog ovog izuzetka neće biti poznat još vekovima, sve dok Isaija 7:14 ne donese otkrivenje da će Mesija biti začet i rođen od device. Proročanstvo iz Postanka 3:15 vodi nas u događaje Postanka 6:1-4, kada je Sotona pokušao da iskvari seme žene i vodiće do budućeg natprirodnog začeca Antihrista.

3. Žena: Postanak 3:16

Eva i svaka druga žena postale su podložne trima odredbama. Prvo, desiće se umnožavanje menstrualnih boli i začeca. Očigledno je da je priroda začeca pre Pada bila poprilično različita nego što je to slučaj posle Pada. Od Pada naovamo, žena je općenito sposobna da začne barem jednom mesečno. Nadalje, ženski menstrualni period praćen je sa nelagodom i sa boli. Drugo, žena će rađati u bolovima. Pre Pada, ženi je bilo moguće da začne i da rodi bez bola, ali sada to više nije tako. Međutim, kada se rođenje jednom desi, dolazi radost (Jovan 16:21). Na ovaj način, žena je i spašena (I Timoteju 2:15). Ne radi se o tome da je duhovno spašena kroz rođenje deteta, već je spašena od toga da se nalazi u ponižavajućoj poziciji kroz mogućnost da donese dete na svet, jer na ovaj način se kroz nju garantuje nastavak ljudske rase, u kojoj je svaki pojedinac osuđen da umre, ali kroz mogućnost žene da rodi ljudska rasa nastavlja da živi. Treće, supruga će biti u podložnosti svom suprugu. Ovo je bilo istina već i pre pada, ali novi element u ovom je da će ona sada imati želju da se pobuni protiv te podložnosti i pokušavaće da vlada nad njim.

4. Muškarac: Postanak 3:17-19

Adam i svaki muškarac iz čitave ljudske rase postali su predmet pet odredbi koje nalazimo u Postanku 3:17-19. Prvo, kako Adam predstavlja celokupnu ljudsku rasu, sud nad Adamom je sud nad celokupnom ljudskom rasom. Adam je taj, a ne Eva, koji je odgovoran za stanje čovečanstva. Drugo, zemlja je prokleta. Rad nije nešto novo što je došlo s Adamovim Savezom. Rad je već bio odredba unutar Edenskog Saveza. Razlika će biti u načinu na koji zemlja reaguje, odnosno odgovara. Pod Edenskim Savezom, zemlja je odgovarala podatno i spremno na ljudski rad. Ali, sada zemlja više neće biti tako spremna; rađaće trnjem, dračom i korovom.

Treće, ljudska prehrana nastavlja da bude vegetarijanska kao što je to bilo i pod Edenskim savezom. Nije sasvim jasno da li je ovo istina i za životinjsko carstvo. Životinje su korištene za mlečne proizvode, vuna za odevanje i korištene su za žrtve, ali nisu korištene za jelo.

Četvrto, ljudski rad biće okarakterisan time da postaje težak i mukotrpan. Uslovi rada pod Edenskim Savezom bili su laki, jednostavni i donosili su užitak. Sada je znoj postao karakteristika čovekovog rada, a sam rad postao je težak i mukotrpan.

Peto: uvedena je fizička smrt. Dok je pod Edenskim Savezom čovek umirao duhovno, pod Adamovim Savezom čovek na kraju umire fizički (Rimljani 5:12-21). Do sada su se desila samo dva izuzetka od ovog pravila: Enoh i Ilija. Biće i drugih u budućnosti, u vremenu Uzdiguća.

D. Status Saveza

Adamov Savez postao je temelj za Dispencijaciju Savesti. Kao безусловni savez, i dalje je poprilično na snazi.

III. Nojin Savez

A. Spisi: Postanak 9:1-17

I Bog blagoslovi Noja i sinove njegove i reče im: Plodite se i množite i napunite zemlju. A bojaće se i strahovati od vas sva zvjerad zemaljska i sve ptice nebeske, sve što zemlji gmiže i sve ribe morske; u vaše su ruke predani. Sve što se kreće, što živi, biće vam za hranu. Dajem vam sve, kao što vam dadoh i zeleno bilje. Samo ne smete jesti mesa u kojemu je život, to jest krv njegova. I doista, za krv vašu, za vaše živote, tražiću račun: tražiću ga iz ruke svake zveri i iz ruke čovekove. I iz ruke brata čovekova tražiću račun za život čovečji. Tko prolije krv čovekovu, njegovu će krv proliti čovek. Jer na svoju sliku Bog načini čoveka! A vi, podložite se i množite, zemlju napučite i namnožite se na njoj! I reče Bog Noju i njegovim sinovima s njim govoreći: A ja, evo, savez svoj sklapam s vama i s vašim potomstvom posle vas i sa svim živim stvorovima što su s vama: s pticama, sa stokom i sa svom zvjeradi zamaljskom što je s vama; od svega što je izašlo iz lađe do sve zvjeradi zemaljske. I sklopiću savez svoj s vama te nijedno telo neće više biti istrebljeno vodama potopnim; i neće više biti potopa da uništi zemlju. I reče Bog: Ovo je znak saveza što ga ja stavljam između sebe i vas i svih živih stvorova koji su s vama, za vekovne naraštaje: Dugu svoju u oblak stavljam, da bude znak saveza između mene i zemlje. I biće ovako: kad oblak na zemlju navučem i duga se u oblaku pokaže, spomeniću se tad saveza svojega što je između mene i vas i svakoga živog stvora u svakome telu; i neće više biti potopnih voda da unište ijedno telo. Kad se pojavi duga u oblaku, tada ću je pogledati, da bih se spomenuo večnoga saveza između Boga i svakoga živoga stvora u svakome telu što je na zemlji. I reče Bog Noju: Ovo je znak saveza koji sklapam između sebe i svakoga tela što je na zemlji.

B. Učesnici u Savezu

Ovaj Savez je sklopljen između Boga i Noja. Kao i Adam, Noja je uzet kao predstavnik čitave ljudske rase. Kao rezultat Potopa, čitavo čovečanstvo ne samo da je poteklo od Adama, već i od Noja.

C. Odredbe Saveza

Prvo: čovek je trebalo da ponovo nastani zemlju (stihovi 1,7). Sa izuzetkom osmoro ljudi, čitav ljudski rod uništen je u Potopu. Ljudi su jako puno narasli brojem, ali **velika je zloća čovekova na zemlji** (Postanak 6:5). Stoga je Bog izrekao sveopštu osudu nad zemljom. Nakon Potopa, suštinski, zemlja je bila ponovo prazna. Samo osam ljudi je preostalo da ponovo nastani celu zemlju. Baš kao i sa Edenskim Savezom pre, čovek je ponovo dobio zadatak da nastani zemlju. Ali, zapovest da je sebi podloži nije ponovljena. Sa čovekovim Padom, čovek je izgubio autoritet nad zemljom i Sotona je to sada uzurpirao. Stoga, Sotona je sada **princ ovog sveta** (Jovan 12:31) i **bog ovog sveta** (II Korinćanima 4:4). Sotona ima autoritet nad svim kraljevstvima ovog sveta i može ih ponuditi kome god on želi (Luka 4:6). Dao je tu ponudu Semenu žene, Isusu, koji ga je odbio. On će tu ponudu ponoviti još jednom, semenu Sotone, Antihristu, koji će je prihvatiti (Otkrivenje 13:1-3). Drugo: strah od čoveka stavljen je u životinje i čovek je taj koji će vladati nad njima. I dok je čovek izgubio svoj autoritet nad zemljom, on i dalje vlada i ima autoritet nad životinjskim carstvom. Iz ovog razloga strah od čoveka usađen je u životinje. Ovaj strah je sredstvo samoočuvanja iz sledeće odredbe.

Treće: čovekova prehrana sastojće se od oboje – svega što se kreće i svakog zelenog bilja (stih 3). Prethodno, njegova ishrana je bila vegetarijanska, ali sada su uključene sve životinje. U ovom odlomku nema nikakvih ograničenja. Stoga su sve životinje prikladne za hranu.

Četvrto: čoveku je zabranjeno da jede krv (stih 4). Život svakog stvorenja, ljudskog ili životinjskog, sadrži krv. Krv je simbol života i prolivanje krvi simbol je smrti. Zbog toga što je krv simbol života, Gospod je zapovedio da se krv ne sme ni jesti ni piti.

Peto: Smrtna kazna postaje deo čovekovog načina upravljanja po prvi put (stihovi 5 i 6). Kada je Kain ubio Avelju, Kain nije ubijen, zato što smrtna kazna još uvek nije bila institucionalizovana. Odredba za smrtnu kaznu doći će sa Nojinim Savezom i svaki ubojica treba da bude pogubljen.

Šesto: obećanje saveza je da čovečanstvo više nikada neće biti uništeno sveopštim potopom (stihovi 8-11). Iako će biti lokalnih poplava koje će uništavati delove čovečanstva, nikada se više neće desiti sveopšti potop. U budućnosti, biće prolaznosti i uništenja sistema koji će vladati zemljom, ali se to neće desiti posredstvom potopa. Ovo je još jedan deo koji nam pokazuje da Nojin Potop nije bio lokalni nego univerzalni.

Sedmo: znak saveza je duga (stihovi 12-17). Ne dolazi svaki savez zajedno s nekim simbolom ili znakom, ali ovaj savez ima svoj znak. Ovo je prvi put u istoriji čovečanstva da se duga uopšte pojavila. Kiša nije postojala pre sveopšteg potopa, a zemlja je navodnjavanja rosuljom koja se dnevno hvatala za vegetaciju. Duge su se pojavile u direktnoj vezanosti za kišu. Stoga, po prvi put u ljudskom iskustvu pojavljuje se duga i Božije obećanje za čovečanstvo je da više nikada neće biti uništeno potopom i da je to nešto čega će se setiti svaki put kada ugleda dugu.

D. Status Saveza

Nojin savez postao je temelj za Dispencijaciju Ljudske Uprave. Iako je ova dispencijacija već smenjena, Nojin Savez još uvek je i te kako na delu. Osuda u vremenu Velike Nevolje koja će doći na Pagane, dolazi upravo zbog kršenja Nojinog saveza. Prema Isaiji 24:5-6, do osude dolazi zato što je čovečanstvo prekršilo **večni savez**, a to ime je dato Nojinom savezu u Postanku 9:16. Iz tog razloga, prorok koristi motiv Nojinog Potopa, **okna u visini i temelji zemaljski**, u Isaiji 24:18. Ali, sledeći put, Bog će uništiti ogromne delove čovečanstva vatrom.

IV. Avramov Savez

A. Spisi

Postanak 12:1-3

I reče Gospod Avramu: 'Idi iz zemlje svoje i od roda svojega i iz doma oca svojega u zemlju što ću ti je pokazati. I velik ću narod od tebe učiniti, i blagosloviću te, i uveličaću ime tvoje, i sam ćeš biti blagoslov. I blagosloviću one koji tebe blagosilju, a prokleti onoga koji tebe proklinje; i svi rodovi zemaljski tobom će se blagosiljati.'

Postanak 12:7

Tada se Gospod ukaza Avramu te reče: 'Tvojemu ću potomstvu dati ovu zemlju'. A on onde sagradi žrtvenik Gospodu koji mu se bio ukazao.'

Postanak 13:14-17

I Gospod reče Avramu, nakon što se Lot razdvojio od njega: 'Podigni sad oči svoje pa s mesta na kojem jesi pogledaj na sever i jug i istok i zapad; jer svu zemlju što je ti vidiš tebi ću dati i potomstvu tvojemu doveka. A potomstvo tvoje učiniću kao prah na zemlji; ako tko uzmogne prebrojiti prah na zemlji, i tvoje će seme moći prebrojiti. Ustani, prođi zemljom po duljini njezinoj i širini njezinoj, jer tebi ću je dati!'

Četvrti i peti odeljak koji se bave Avramovim Savezom su Postanak 15:1-21 i Postanak 17:1-21. Iako ih nećemo citirati u ovoj studiji, ovi poduži delovi Pisma sadrže mnogo odredbi Avramovog Saveza. Naglasak u Postanku 15 je trostruk: prvo, Avram će postati otac jedne posebne nacije; drugo, on će postati otac općenito mnogim narodima; treće, Gospod je potpisao i zapečatio Avramov Savez i izrekao tačne granice u kojima se proteže Avramov Savez, od *reke Egipatske* na jugu do *velike reke*, Eufrat, na severu. Potpisivanje je učinjeno na takav način da su odredbe saveza bezuslovne. Naglasak u Postanku 17 je na znaku saveza: fizičko obrezanje koje se čini osmog dana dečakovog života. I baš kao što je duga bila znak Nojevog Saveza, obrezanje je znak Avramovog Saveza.

Šesti odlomak je **Postanak 22:15-18**

Tada anđeo Gospodnji zovnu Avrama s neba drugi put i reče: 'Kunem se samim sobom, izjavljuje Gospod, budući da si takvo što učinio i nisi mi uskratio svojega sina, jedinca svojega, blagosiljajući blagosloviću te i umnažajući umnožiću potomstvo tvoje poput zvezda na nebu i poput peska što je na obali morskoj; a potomci će tvoji zaposesti dveri svojih neprijatelja. I potomstvom tvojim blagosiljaće se svi narodi zemaljski, jer si poslušao glasa mojega.'

B. Učesnici u Savezu

Bog i Avram uključeni su u ovaj savez, u kojem Avram predstavlja poglavara celog Jevrejskog naroda, ne i celog čovečanstva.

C. Odredbe Saveza

Popis izvučen iz ovih odlomaka pokazuje sve ukupno 14 odredbi ovog saveza.

Prvo: od Abrahama će nastati *velik narod*, poimence, narod Izraela (Postanak 12:2; 13:16; 15:5; 17:1-2, 7; 22:17b).

Drugo: obećana mu je zemlja; konkretno, zemlja Hanaan (Postanak 12:1, 7; 13:14-15, 17; 15:17-21; 17:8).

Treće: Sam Avram biće uveliko blagoslovljen (Postanak 12:2b).

Četvrto: Avramovo ime će biti veliko (Postanak 12:2c).

Peto: Avram će biti blagoslov za druge (Postanak 12:2d).

Šesto: Oni koji budu blagosiljali Izrael, biće blagoslovljeni (Postanak 12:3a).

Sedmo: Oni koji budu proklinjali Izrael, biće prokleti (Postanak 12:3b).

Osmo: u Avramu će svi u konačnici biti blagoslovljeni (Postanak 12:3c; 22:18).

Deveto: Avram će sa svojom ženom Sarom dobiti sina (Postanak 15:1-4; 17:16-21).

Deseto: njegovo potomstvo biće podvrgnuto Egipatskom Ropstvu (Postanak 15:13-14).

Jedanaesto: Druge nacije, poput Izraela, takođe će biti izvučene od Avrama (Post. 17:3-4, 6); arapske države neke su od tih nacija.

Dvanaesto: njegovo ime biće promenjeno od Avram, što znači 'uzvišeni otac', u Avraam, što znači 'otac mnoštva' (Postanak 17:5).

Trinaesto: Sarajino ime, koje znači 'moja princeza' biće promenjeno u Sara, što znači 'princeza' (Postanak 17:15).

Četrnaesto: Obrezanje će biti znak saveza (Postanak 17:9-14); stoga, u skladu sa Avramovim Savezom, obrezanje treba da bude znak pripadnosti pojedinca Jevrejskom narodu. Praksa obrezanja nije započela sa Avramom, budući su i drugi na drevnom Bliskom istoku praktikovali ovaj ritual koji se radio, ili prilikom rođenja, ili prilikom ulaska u pubertet. Jedinstvenost ovog Jevrejskog obrezanja nije u samom činu, već u vremenu tog čina – osmog dana detetovog života. Obrezanje pokazuje da je ovo krvni savez i stoga naglašava njegovu svečanost. Takođe pokazuje da će ovaj znak pripadnosti Jevrejskom narodu biti nešto što će prelaziti s generacije na generaciju.

Ove odredbe Avramovog Saveza mogu se kategorizovati u tri područja: u odnosu na Avrama; u odnosu na Seme - Izrael; i u odnosu na Pagane.

1. U odnosu na Avrama

Avram će biti otac velike nacije, Izraela. On će posedovati svu obećanu zemlju. Druge nacije, uključujući arapske države, u konačnici vuku korene od Avrama. Mnogo njegovih potomaka postaće kraljevi, i Jevrejski i nejevrejski kraljevi. Avram će primiti lične blagoslove, Avram će biti blagoslov za druge, njegovo ime postaće veliko i uistinu jeste veliko među Jevrejima, među Muslimanima i u celokupnom Hrišćanstvu.

2. U odnosu na Seme - Izrael

Narod Izraela postaće velik. U konačnici, to će biti neizbrojivo. Posedovaće čitavu obećanu zemlju. Primiće pobedu nad svojim neprijateljem. Činjenica da su ova obećanja učinjena za oboje, za Avrama i za njegovo seme, pokazuje da ovi blagoslovi još uvek nisu u potpunosti primljeni i ispunjeni, već očekuju Mesijansko Kraljevstvo.

3. U odnosu na Pagane

Pagani će biti blagosloveni zbog blagosivljanja Izraela i prokleti zbog proklinjanja Izraela. Isto tako, primiće duhovne blagoslove, ali u konačnici, oni će doći kroz jedno posebno Seme Avramovo, kroz Mesiju. Avramov Savez sadrži i fizička i duhovna obećanja. Dok su fizički blagoslovi ograničeni samo na Jevreje, duhovni blagoslovi protežu se i na Pagane, ali samo kroz Mesiju.

D. Temelj za razvoj drugih Saveza

Ukoliko reduciramo Avramov Savez na samu njegovu suštinu, možemo videti da on sadrži tri aspekta: aspekt Zemlje, aspekt Semena i aspekt Blagoslova. Aspekt Zemlje je razvijen dalje u

Savezu Zemlje; aspekt Semena je pokriven u Davidovom Savezu, a aspekt Blagoslova predstavljen nam je u Novom Savezu.

E. Potvrda Saveza

1. Potvrda kroz Isaka

Avram je imao osam sinova sa tri različite žene, i oko toga se postavlja pitanje: Kroz kojeg sina će Avramov Savez biti potvrđen? Gospod je otkrio da će to biti samo kroz Sarinog sina, Isaka. Božije pojavljivanje Isaku zabeleženo je u Postanku 26:2-5:

Gospod se pokaza Isaku i reče: ‘Ne idi dole u Egipat, nego se nastani u zemlji za koju ti budem rekao. Boravi neko vreme u ovoj zemlji, a ja ću biti s tobom i blagosloviću te. Jer, tebi i tvojim potomcima daću sve ove zemlje i ispuniću zakletvu kojom sam se zakleo tvom ocu Avramu. Učiniću da tvojih potomaka bude koliko i zvezda na nebu i daću im sve ove zemlje. Svi narodi na zemlji biće blagosloveni preko tvoga potomstva zato što me Avram slušao i držao se mojih naloga, zapovesti, uredbi i zakona.’

Savez je kasnije ponovo potvrđen Isaku, u Postanku 26:24:

Te noći Gospod mu se pokaza i reče: ‘Ja sam Bog tvog oca Avrama. Ne boj se, jer ja sam s tobom. Blagosloviću te i umnožiti tvoje potomke zbog svog sluge Avrama.’

2. Potvrda kroz Jakova

Isak je imao dva sina, a Bog je izabrao da svoj Savez potvrdi sa Jakovom, što se vidi u Postanku 28:13-15:

A kraj njega je stajao Gospod, Bog tvoga praoca Avrama i Bog Isakov. Tebi i tvojim potomcima daću zemlju na kojoj ležiš. Tvojih potomaka će biti kao praha na zemlji i raširićete se na zapad i na istok, na sever i na jug. Preko tebe i tvoga potomstva biće blagosloveni svi narodi na zemlji. Ja sam s tobom – čuvaću te kud god budeš išao i vratiću te u ovu zemlju. Neću te ostaviti dok ne ispunim ono što sam ti obećao.

3. Potvrda kroz Jakovljeve sinove

Sledeće, potvrda je došla kroz Jakovljevih dvanaest sinova (Postanak 49), koji su oci Dvanaest Izraelskih Plemena.

F. Status Saveza

Avramov Savez postao je temelj za Dispencaciju Obećanja. Zbog toga što je Avramov Savez bezuslovan, i dalje je itekako aktivan, čak i ako je velika većina tog saveza ostala neispunjena. Konačno ispunjenje desiće se tokom Kraljevskog Doba. Neki primeri toga su: Izlazak 2:23-25; 4:24-26; 6:2-8; 32:11-14; Levitski Zakon 26:46; Ponovljeni Zakon 34:4; Druga Carevima 13:22-23; Prva Letopisa 16:15-19; Druga Letopisa 20:7-8; Nemija 9:7-8; Psalam 105:7-12; Luka 1:54-55, 68-73; Galaćanima 3:15-18; Jevrejima 6:13-20. Ovi stihovi beleže da je Avramov Savez temelj za Izlazak, za davanje zemlje, za Jevrejsko preživaljavanje unatoč neposluhu, za dolazak Mesije, za uskrsnuće mrtvih, i za Izraelovo konačno otkupljenje i obnovljenje.

Avramov Savez je dobar primer onoga što smo tvrdili ranije: da Savez može biti potpisan i zapečaćen u tačno određenom vremenskom trenutku, ali da svaka odredba saveza ne stupa odmah na snagu, već radije treba da uvidimo kako se dešavaju tri različite stvari. Neke odrednice stupaju

na snagu odmah, kao što su promene imena i obrezanje. Neke stvari stupaju na snagu u bliskoj budućnosti – radi se o 25 godina čekanja na rođenje Isaka i na 400 godina čekanja pre nego što je osvojena Zemlja. Neke pak odrednice stupaju na snagu u proročkoj udaljenoj budućnosti, kao što je potpuno nastanjivanje obećane zemlje, koje nije ispunjeno sve do današnjeg dana.

V Mojsijev Savez

A. Spisi

Mojsijev Savez sadrži veoma proširene i detaljne informacije, a ono što pokrivaju Spisi o ovom savezu proteže se od Izlaska 21 do Ponovljenog Zakona 28.

B. Učesnici u Savezu

Strane uključene u ovaj Pakt su Bog i Izrael. Savez je učinjen sa Izraelom, a ne samo sa Mojsijem, koji ovde jeste predstavnik Izraela. Ovo nam se potpuno jasno iznosi u **Izlasku 19:3-8**:

Tada se Mojsije pope k Bogu, a Gospod ga pozva sa gore, pa mu reče: 'Ovako reci Izraelcima, Jakovljevom narodu: 'Videli ste šta sam učinio sa Egiptom, kako sam vas nosio na orlovim krilima i doveo vas sebi. Ako mi se budete potpuno pokoravali i držali se moga saveza, bićete mi dragocena svojina među svim narodima. Iako je ceo svet moj, vi ćete mi biti carstvo sveštenika i sveti narod.' Ove reči prenesi Izraelcima.' Mojsije se vrati i pozva starešine naroda, pa pred njima ispriča sve što mu je Gospod zapovedio da kaže. A sav narod odgovori u jedan glas: 'Učinićemo sve što je Gospod rekao'. Tada Mojsije ode Gospodu s odgovorom naroda.

Savez nije sklopljen s Paganima ili sa Crkvom, već samo sa Izraelom, zaključak koji se isto jasno ističe u Ponovljenom Zakonu 4:7-8; Psalam 147:19-20; Malahija 4:4.

C. Odredbe Saveza

Ključna odredba Mojsijevog Saveza bila je Mojsijev Zakon, koji je sadržavao sve ukupno 613 zapovesti. Uključeno u ove odredbe Zakona bili su i blagoslovi za poslušnost, i prokletstva za neposluh. Potpisano i zapečaćeno je Šekina Slavom, u Izlasku 24:1-11, ali je potpisano na takav način koji je odredio da savez bude uslovljen. Tako u suštini, imamo 613 odredbi saveza, previše ih je da bi ih ovde popisali. Umesto toga, napravićemo sedam različitih posmatranja koje se tiču odredbi Mojsijevog Saveza.

1. Sveukupnost Zakona

Prvo: Kao što smo pre rekli, sveukupno postoji 613 pojedinačnih zapovesti, a ne samo deset, što je jako česta zabuna. Od ovih, 365 su zapovesti koje zabranjuju, stvari koje nisu dozvoljene da se čine; a 248 su pozitivne zapovesti, odnosno zapovesti koje ukazuju na stvari koje treba da se čine.

2. Blagoslovi i osude iz Zakona

Drugo: Ovo je bio uslovljeni savez, što znači da postoje blagoslovi za poslušnost i osuda za neposluh (Izlazak 15:26; 19:3-8).

3. Pridodavanje krvnih žrtava

Treće: Ključni element čitavog Mojsijevog zakona bile su krvne žrtve o kojima se govori u **Levitskom Zakonu 17:11**:

Jer, život živog bića je u krvi i ja sam vam je dao da za svoje živote vršite obred pomirenja na žrtveniku. Jer, krvlju se vrši obred pomirenja za život.

Postojalo je pet različitih vrsta prinosnica o kojima se detaljno govori u Levitskom zakonu 1-7. Hebrejska reč za pomirenje ne znači uklanjanje greha, već znači prekrivanje greha. I dok je krv

životinja prekrivala grehe starozavetnih svetih, ona nikada nije odnela grehe; samo krv Mesijina može da ukloni greh (Jevrejima 10:1-4). Međutim, krvne žrtve donosile su oprost od greha i obnovu uzajamnog odnosa.

4. Postavljanje ograničenja u ishrani

Četvrto: Za Jevreje, ovim su dodatno ograničene neke već postojeće odredbe Nojevog Saveza. Životinje su morale biti papkari i preživari; ribe su morale imati i peraja i krljušti; što se tiče pernatih životinja, nikakve grabljivice nisu bile dopuštene; a što se tiče insekata, samo jedna vrsta skakavaca je bila dozvoljena.

5. Proširenje smrtne kazne

Peto: Za Jevreje, dodata je smrtna kazna za još neke grehe, kao što su između ostalih, idolopoklonstvo, preljuba, proklinjanje Boga, proklinjanje roditelja, kršenje Šabata, praktikovanje veštičarenja.

6. Simbol Saveza

Šesto: Ponovno se u praksu uvodi obrezanje (Levitski Zakon 12:3), ali ne iz istih razloga. Pod Avramovim Savezom, obrezanje je bilo znak saveza i bilo je obavezujuće samo za Jevreje. Pod Mojsijevim Savezom, obrezanje je značilo podložnost Mojsijevom Zakonu i bilo je obavezujuće za sve Jevreje, ali isto tako i za Pagane koji žele da postanu deo Kraljevstva Izraelskog. To je razlog zašto Pavao upozorava Galacijske paganske vernike da ukoliko se podlože obrezanju, biće obavezni da drže čitav Zakon, a ne samo tu jednu zapovest (Galatima 5:3).

7. Znak Saveza

Sedmo: Znak ili simbol Mojsijevog Saveza je Šabat. U odnosu na Šabat, pet posebnih primedbi mogu da budu učinjene.

Prvo: Budući da je ovo znak Mojsijevog Saveza, to je znak između Boga i Izraela, i to je znak da je Izrael odvojen za Boga (Izlazak 31:12-17); to je znak izlaska (Ponovljeni zakon 5:12-15; Jezekilj 12:10-12); i to je bio znak da je Jahve Izraelov Bog (Jezekilj 20:20). Svaki ovaj razlog, koji je dat u posmatranju Šabata ima važnost samo za Izrael, ne i za Pagane i ne i za Crkvu.

Drugo: Šabat nije zapovest data prilikom stvaranja. Ona započinje tek sa Mojsijem. Postanak 2:1-3 kaže samo šta je Bog učinio na taj dan, ali nema zapovesti da se taj dan odvoji na neki poseban način. Sama reč Šabat se čak i ne koristi u Postanku kada se govori o tom danu sedmice, već se jednostavno naziva sedmi dan. Od Adama do Mojsija ne postoji niti jedan zapis o bilo kome ko se pridržavao Šabata. I dok Bog izlistava veliki broj obaveza koje se tiču čovečanstva u prethodnim savezima, držanje Šabata nije među nekom od tih obaveza. Knjiga o Jobu dešava se u vreme svetih pre Mojsija, i tu se takođe pominju mnoge obaveze čoveka prema Bogu. Ponovo, održavanje Šabata nije među tim obavezama. Izdvajanje i pridržavanje Šabata počinje sa Mojsijem u Izlasku 16:23-30, a učinjeno je delom Mojsijevog Zakona u Izlasku 20:8-11.

Treće: Šabat je bio dan odmora, ili dan počinka, ne i dan zajedničkog okupljanja i obožavanja, što je još jedno od uobičajenih pogrešnih shvatanja vezano za Šabat. Kako su se zapovesti u vezi Šabata dalje razvijale u drugim delovima Mojsijevog Zakona, ono što se mislilo pod 'počinkom' na Šabat velikim delom je bilo u stvari pitanje različitih zabrana: nije se smela sakupljati mana (Izlazak 16:23-30); nije se smelo putovati (Izlazak 16:29); nije se smela paliti vatra (Izlazak 35:3); i nisu se smela skupljati drva (Brojevi 15:32). Izvan Zakona, postojale su još neke zabrane uključene u Šabat: nije se smeo nositi teret (Jeremija 17:21), nije se smelo ni kupovati (Amos 8:5) ni prodavati (Nemija 10:31; 13:15, 19). Ništa nije rečeno oko zajedničkog obožavanja. U Mojsijevom Zakonu, Šabat je bio dan počinka i prestanka rada, ne dan zajedničkog obožavanja. Službe Šabata u

sinagogama, koje pronalazimo u Novom Zvetu, vuku poreklo iz Vavilonskog ropstva i nemaju veze sa Mojsijevim Zakonom. Pa, iako to nije bio dan u potpunosti bez ikakvih aktivnosti, radilo se o danu odmora i o osveženju od uobičajenih poslova koji su se obavljali ostalih šest dana. Pa, iako počinak sam po sebi može biti čin obožavanja, zajedničko obožavanje na Šabat nije bila činjenica Starog Zaveta.

U vezi sa Šabatom često se nalazi fraza *sveti zbor* ili *sveto okupljanje*. Ova fraza ponekad se koristi kao temelj za učenje da je Šabat bio dan zajedničkog obožavanja za sve. Međutim, ova fraza se koristi samo u direktnoj vezi sa sveštenstvom i sa žrtvama. Konotacije o zajedništvu odnose se samo na sveštenike, a mesto ovog zajedničkog obožavanja je Tabernakl, ili Hram, u svrhu prinošenja žrtava. Kako je samo sveštenstvo moglo da radi oko prinošenja žrtava, *Sveti Sazivi* mogu se primeniti samo na njih. Ovu frazu nalazimo sveukupno 19 puta i sve to nalazimo u tri Mojsijeve knjige, Izlasku, Levitskom Zakonu i Brojevima. Jedanaest od ovih 19 puta nalazimo u istom poglavlju, Levitski Zakon 23. Još šest pominjanja nalazimo u dva poglavlja Brojeva, 28 i 29. U svim tim slučajevima, fraza *Sveti Saziv* odnosi se na saziv sveštenstva u svrhu prinošenja posebnih žrtava za posebne prilike, a Šabat je bio je jedna od tih prilika. To nije vreme zajedničkog obožavanja za čitav Izrael. Stoga, odlomak koji se koristi da bi se pokušalo suštinski pokazati zajedničko obožavanje na Šabat je Levitski Zakon 23:3. Odnosi se na Šabat kao na *Sveti Saziv* i ima veze sa sveštencičkim sazivom u vezi žrtvovanja. I dok ima određene važnosti za obiteljska okupljanja, ovde se ne radi o činovima zajedničkog obožavanja. Kao što Dr Louis Goldberg sa Muddyevog Biblijskog Instituta kaže: *‘Šabat je predstavljao potpuni počinak (fizički) i sveti saziv (duhovni počinak) pred Gospodom.’*

Čak i u Levitskom Zakonu 23:3, govoreći o Šabatu, se kaže *gde god boravili, Šabat pripada Gospodu*. Još jednom, naglasak ovde je na ostajanju kod kuće (Izlazak 16:29) i odmoru zajedno sa obitelji, radije nego okupljanje za zajedničko obožavanje. Kao što dr Goldberg takođe ističe, počinak je *takođe značio duhovno obnavljanje*. Izraz *sveti saziv* naglašava da su u takvim prilikama sveštenici prinosili posebno određene žrtve. U stvarnosti, u svakodnevici, Mojsijev Zakon obavezivao je na zajedničko obožavanje samo u tri slučaja: na blagdan Pashe, na blagdan Sedmica i na blagdan Senica. U ovim prilikama, oni su se selili gde god je bio Tabernakl ili gde god je posle Hram stajao, bilo to u Šilu ili u Jerusalimu. Zajedničko obožavanje za one koji nisu pripadnici Levijevog plemena bilo je, znači, samo tri puta godišnje. Nije bilo svake nedelje, na Šabat. Bilo bi ovo fizički nemoguće u svetlu vremena potrebnog da se poduzme takvo putovanje u Biblijskim vremenima. Kazna za obezvređivanje Šabata bila je smrt; obezvređiti Šabat bilo je smatrati ga i odnositi se prema njemu kao da je bilo koji drugi dan. Stoga, na Šabat, trebali su da ne rade i da ostanu kući i počinu.

Četvrto: Šabat je znak ili simbol Mojsijevog Saveza i namera mu je bila da bude samo za Izrael, ne i za Crkvu.

Peto: Kao znak Mojsijevog Saveza, on je na snazi sve dok je Mojsijev Savez na snazi. Ukoliko bi Mojsijev Savez prestao da važi, prestala bi i obaveza držanja Šabata.

D. Ciljevi Zakona

Svakako trebamo kategorički izjaviti i ustvrditi da Mojsijev Zakon nikada nije bio predviđen kao sredstvo za postizanje spasenja. Ovaj koncept treba odbaciti zato što bi to učinilo da se spasenje postiže delima. Spasenje je bilo i uvek jeste po milosti kroz veru. Dok se sadržaj vere menjao kroz vreme, u zavisnosti od progresivnog otkrivenja, način na koji se dolazi do spasenja nikada se nije promenio. Zakon nije bio dat kao način da se postigne spasenje (Rimljani 3:20, 28; Galatima 2:16; 3:11, 21). On je dat narodu koji je već *otkupljen* iz Egipta, a ne zato da bi ih se *otkupilo*. Međutim, postoji nekoliko razloga za davanje Mojsijevog Zakona. Tražeći i nalazeći u oba Zaveta, ima barem devet razloga ili ciljeva Mojsijevog Zakona.

Prvi cilj je da otkrije svetost Božiju i da otkrije standarde pravednosti koje Gospod zahteva za ispravan odnos sa njim (Levitski Zakon 11:44; 19:1-2, 37; 1. Petrova 1:15-16). Sam po sebi, Zakon je *svet i pravedan i dobar* (Rimljani 7:12).

Druga svrha Zakona bila je da svete Starog Zaveta opremi pravilima ponašanja u tim starozavetnim vremenima. Na primer, Rimljani 3:28 jasno kaže da se nijedan čovek neće opravdati delima Zakona. Da, Zakon je uvek imao druge ciljeve, a ne da bude način na koji se spašava. U ovom slučaju, on je opskrbljivao pravilima za život vernike Starog Zaveta (Levitski Zakon 11:44-45; 19:2; 20:7-8, 26). Za vernika Starog Zaveta, Zakon je bio centar njegovog duhovnog života i njegovo uživanje, kao što se tvrdi u Psalmu 119, posebno u stihovima 77, 97, 103, 104 i 159.

Treći razlog je bio da obezbedi prilike za individualno i zajedničko obožavanje za Izrael. **Sedam Svetih Saziva Izraelskih** (Levitski Zakon 23) je jedan primer ovoga o čemu govorimo.

Četvrti cilj je bio da sačuva Jevreje kao odvojeni narod (Levitski Zakon 11:44-45; Ponovljeni Zakon 7:6; 14:1-2). Ovo je bio jedan jako specifičan razlog za mnoge zakone, kao što su zakon o ishrani, zakon o odevanju. Jevreji su trebali biti različiti od svih drugih ljudi, u različitim sferama i načinima života, kao i u njihovim navikama obožavanja (Levitski Zakon 1,7,16,23), navikama u ishrani (Levitski Zakon 11:1-47), seksualnim navikama (Levitski Zakon 12), njihove navike u odevanju (Levitski Zakon 19:19), čak i u načinu na koji su podrezivali svoje brade (Levitski Zakon 19:27). I drugi odlomci za istaknuti isti ovaj zaključak nalaze se u Izlasku 19:5-8 i 31:13.

Peta svrha Mojsijevog Zakona bila je da služi kao **pregradni zid razdvajanja**, kao što se tvrdi u Efescima 2:11-16. Četiri безусловna saveza su Jevrejski savezi, i Božiji blagoslovi, fizički i duhovni, dolaze i primaju se kroz ova četiri saveza; to su **savezi obećanja** pomenuti u stihu 12. Zbog Jevrejske prirode ovih безусловnih saveza, ovome je dodat i jedan uslovljeni savez, Mojsijev Savez, koji sadrži Mojsijev Zakon, **zakon zapovesti sa njegovim odredbama** iz stiha 15. Stoga je svrha Zakona bila da postane **pregradni zid razdvajanja**, da drži Pagane, zato što su Pagani, da ne mogu da uživaju u Jevrejskim duhovnim blagoslovima iz ovih безусловnih saveza. Upravo iz ovih razloga, Pagani su bili oboje, **otuđeni od izraelske zajednice i stranci u odnosu na saveze obećanja**. Jedini način na koji su Pagani mogli uživati u duhovnim darovima Jevrejskih saveza u vremenu Zakona bilo je da na sebe preuzmu sve obaveze koje je Zakon tražio, da prođu ritual obrezanja i da potom žive kako je svaki drugi Jevrej morao da živi. Pagani kao pagani nisu mogli da primaju Jevrejske duhovne blagoslove; samo Pagani kao prozeliti, podložni Mojsijevom Judaizmu.

Šesti cilj Mojsijevog zakona je bio da razotkrije greh. Tri odlomka u Poslanici Rimljanima ističu ovaj zaključak. Prvi je u Rimljani 3:19-20, gde Pavao naglašava da nema opravdanja posredstvom Zakona i da kroz Zakon nijedan Jevrej neće biti opravdan. Šta je onda Zakon, ako nije način opravdanja i ako nije način spasenja? Zakon je dat da nas opskrbi spoznajom greha, da nam otkrije šta greh tačno jeste. Drugi odlomak je u Rimljani 5:20, gde je Zakon dat da bi prestupi mogli postati očigledni. Kako osoba zna da je sagrašila? Zna, zato što Zakon doslovno i detaljno govori šta je dozvoljeno da se radi, a šta nije dozvoljeno da se radi. Zakon, sa svojih 613 zapovesti, razotkriva greh. Treći je u Rimljani 7:7, gde Pavao ponovo naglašava činjenicu da je Zakon dat tako da bi greh mogao biti spoznat. Pavao postaje svestan svog grešnog stanja tako što je pogledao u Zakon i saznao na temelju Zakona da nije dosegao njegove standarde.

Sedmi cilj je da učini da pojedinac greši još više. Rimljani 4:15 kažu: **Jer, zakon izaziva gnev, a gde nema zakona, nema ni prekršaja**. Pavao nadodaje, u Rim. 5:20: **A Zakon je dodat da se umnože prestupi. Ali, gde se umnožio greh, milost se umnožila još više**. Slika koju nam Pavao ovde daje je ta da je Zakon došao da umnoži greh, a to u stvari znači da će pojedinac grešiti još više. Kako ovo radi, objašnjava nam Pavao u Rimljani 7: 7-13 i u 1. Korinćanima 15:56, gde čitamo: **Žalac smrti je greh, a sila greha je Zakon**. U osnovi, ono što Pavao ovde naučava jeste da greh treba temelj za svoje delovanje. Nadalje, grešna priroda koristi Zakon kao temelj za delovanje. Kada Pavao kaže da **tamo gde nema zakona nema ni prestupa**, on naravno ne misli da greh nije postojao pre nego što je Zakon dat. Termin **prestup** je jako specifičan oblik greha, i radi se o kršenju propisane odredbe. Ljudi su bili grešnici i pre nego što je Zakon dat, ali nisu bili prestupnici Zakona sve dok Zakon nije dat. Jednom kada je Zakon dat, grešna priroda je dobila temelj za delovanje, čineći da pojedinac krši zapovesti i da se greh u njemu sve više umnožava.

Osma svrha Zakona je da nam pokaže da grešnik ne može učiniti ništa svojom vlastitom snagom kako bi ugodio Bogu. Grešnik jednostavno nema sposobnosti da se drži Zakona savršeno ili da postigne pravednost koju Zakon traži (Rimljani 7:14-25).

Ovo nas vodi do devete svrhe, a ona je da pojedinca odvede ka veri. Prema Rimljanima 8:1-4 i Galaćanima 3:24-25, konačni cilj Zakona je da pojedinca privede spasonosnoj veri u Mesiju. Ciljevi Mojsijevog Zakona mogu biti kategorizovani i sagledani u četiri različita aspekta. Prvo, u odnosu na Boga; da otkrije Njegovu svetost i Njegove standarde pravednosti. Drugo, u odnosu na Izrael; da sačuva i odvoji Izrael kao poseban narod, da ih opskrbi pravilima života koja su potrebna svetima iz Starog Zaveta i da ih opskrbi načinima ličnog i zajedničkog obožavanja. Treće, u odnosu na Pagane; da služi kao pregradni zid razdvajanja i da ih zadrži u stanju tuđinaca bezuslovnim Jevrejskim savezima, tako da ne mogu da učestvuju u Jevrejskim duhovnim blagoslovima dok god su Pagani, već samo kao Prozeliti (obraćenici na Mojsijev judaizam). Četvrto, u odnosu na greh; da bi razotkrio i pokazao šta greh uistinu jeste, da bi učinio da pojedinac greši još više i da bi direktno pokazao da čovek ne može da postigne pravednost koju Zakon zahteva svojom sopstvenom snagom, te da bi u konačnici pojedinca privedo ka veri.

E. Status Saveza

Mojsijev Savez je temelj za Dispencijaciju Zakona. Ovo je jedan Jevrejski savez koji je uslovljen i u konačnici je priveden kraju smrću Hristovom (Rimljani 10:4; II Korinćanima 3:3-11; Galatima 3:19-29; Efescima 2:11-18; Jevrejima 7:11-12,18). Stoga, Mojsijev Zakon više nije na snazi. Proročki gledano, on je već smatran razvrgnutim čak i pre nego što je Hrist umro da bi oslobodio Jevreje od kazne Zakona (Jeremija 31:32). Status Mojsijevog Saveza biće obrađen u sedam tačaka.

1. Jedinstvo Mojsijevog Zakona

Dva faktora su se razvila u umovima i naučavanjima mnogih vernika, koja su pridonela zbunjenosti oko Mojsijevog Zakona. Jedan je praksa da se Zakon deli na 'ceremonijalne', 'zakonske' i 'moralne' zapovesti. Na temelju ove podele, mnogi misle da je vernik slobodan od ceremonijalnih i zakonskih zapovesti, ali je još uvek pod moralnim zapovestima. Drugi faktor je verovanje da je deset Božijih zapovesti još uvek validno i da je na snazi i danas, dok preostalih 603 to više nisu. Kada se suočite sa Adventistima Sedmog Dana, čovek će, pristupajući na takav način, upasti u probleme koji se tiču četvrte zapovesti o pridržavanju Šabata. Od tog trenutka, prevara počinje da rezultira sa više nedoslednosti. Moramo razumeti da je Mojsijev Zakon od strane Pisama uvek posmatran kao jedno. Reč **Torah** znači **Zakon** i uvek je napisana u jednini, kada se god primenjuje na Mojsijev Zakon, čak i kada sadrži svih 613 zapovesti. Ista stvar je, istina, i sa grčkom reči **Nomos** u Novom Zavetu. Podela Mojsijevog Zakona na ceremonijalne, legalne i moralne delove pogodna je za studiranje različitih tipova zapovesti koje su sadržane unutar Zakona, ali sama Pisma nigde i nikada ne podržavaju ovakvu podelu, niti postoji bilo kakva utemeljenost u Pismima da bi razdvojili deset zapovesti od ovih 613 i učinili tih deset zapovesti da se i dalje nastavljaju i da dalje traju. Svih 613 zapovesti su jedna jedinstvena celina, koja je sadržana u Mojsijevom Zakonu.

Upravo ovaj princip jedinstva Mojsijevog Zakona leži iza izjave koju pronalazimo u Jakovljevoj 2:10: **Jer, ko se drži celog Zakona, a samo u jednoj stvari posrne, kriv je za kršenje celog Zakona.** Poanta je jasna. Dovoljno je da osoba prekrši samo jednu od 613 zapovesti kako bi bila kriva za kršenje celokupnog Mojsijevog Zakona. Ovo može biti istina samo ukoliko je Mojsijev Zakon jedno. Ukoliko nije tako, krivnja bi onda ležala samo na kršenju te pojedinačne, odvojene zapovesti koja je prekršena; takav ne bi bio krivac za sav zakon. Drugim rečima, ako osoba prekrši zakonsku zapovest, osoba je kriva i za kršenje ceremonijalnih i moralnih zakona isto tako. Ista ova stvar važi i za kršenje moralnih i ceremonijalnih zapovesti. Da učinimo ovo još jasnijim; ako osoba jede šunku, prema Mojsijevom Zakonu, kriva je za kršenje deset zapovesti, iako nijedna od tih zapovesti ne spominje ništa o jedenju šunke. Zakon je jedno, i prekršiti bilo koju od 613 zapovesti znači prekršiti sav Zakon.

Da bismo imali još jasnije razumevanje Mojsijevog Zakona i njegovog odnosa prema verniku, Jevrejini ili Paganinu, neophodno je da to sagledamo na način na koji to sama Pisma sagledavaju: nije moguće da jedno celo podelimo na delove i da je to jedno celo iščezlo i više ne važi, a da su

njegovi delovi i dalje tu i da su još uvek važeći. Niti određene zapovesti mogu biti podeljene na takav način da bi dobile potpuno drugačiji status od ostalih zapovesti.

2. Mojsijev Zakon više nije na snazi

Potpuno jasno podučavanje Novog Zaveta je da Mojsijev zakon više nije na snazi i da se to desilo Hristovom smrću. Drugim rečima, Zakon u svojoj celokupnosti više nema autoritet ni nad kojim pojedincem. Ovo je očigledno iz više odlomaka. Prvi je u **Rimljani 7:5-6**:

Jer, dok smo bili u telu, grešne strasti, izazvane Zakonom, delovale su u našem telu, pa smo smrti donosili plodove. Ali, sada smo slobodni od Zakona pošto smo umrli onom što nas je sputavalo, pa služimo u novom duhu, a ne u starom slovu.

Pavao objavljuje da je vernik slobodan od Zakona. Grčka reč koju koristi je 'katargeo', a znači 'učiniti nefunkcionalnim'. Zakon je učinjen nefunkcionalnim u smislu da više ne može vladati nad životom vernika.

Drugi odlomak je u **Rimljani 10:4**:

Jer, Hristos je svršetak Zakona, za opravdanje svakome ko veruje.

Grčka reč koja se prevodi kao 'svršetak' je 'telos' i može da znači ili 'svršetak' u smislu dovršavanja ili 'cilj'. Međutim, dokazi očitto favorizuju značenje 'svršetak' ili 'dovršetak'. Na primer, Thyer daje prvobitno značenje reči 'telos' kao '*kraj, to jest, svršetak, granica u kojoj stvari prestaju da budu ... u Pismima, svršetak u vremenu; ... Hrist je Zakon doveo do kraja*'. Ne samo da Thyer daje reči 'telos' prvobitno značenje 'svršetak', već on takođe uključuje Rimljani 10:4 kao deo koji direktno ulazi u ovu kategoriju. Niti je 'cilj' na popisu drugih značenja ovih reči, niti je stavljen na drugo mesto po prioritetu korišćenja, niti je stavljen na treće mesto po prioritetu korišćenja, već je tek četvrti na listi. Arndt and Gringrich daju prvobitno značenje glagolskog oblika kao '*privođenje kraju, dovršavanje, kompletiranje*'; imenični oblik 'telosa' po njima ima prvobitno značenje '*kraj ... u smislu dovršetka, prestanka*'. Oni takođe stavljaju Rimljani 10:4 u istu ovu kategoriju, a na popisu značenja te reči 'cilj' je stavljen kao treći po važnosti. Nadalje, značenje prestanka ili svršetka je mnogo doslednije u širem kontekstu Poslanice Rimljanima, i u odnosu na ono što Pavao kaže u Rimljanima 7:5-6. U konačnoj analizi, ovo čak uistinu i nije bitno, budući da ostala Pisma poučavaju obe ove istine: Mesija je cilj Zakona, ali Mesija je takođe i svršetak Zakona. Kako je Mesija završetak Zakona, ovo u stvari znači da se ne može postići opravdanje po Zakonu (Galatima 2:16). Ovo je naravno uvek bila istina, ali idemo i dalje. Nema ni posvećenja ni usavršavanja kroz Zakon (Jevrejima 7:19). Stoga nam treba biti očigledno da je Zakon priveden kraju u Hristu i ne može biti funkcionalan ni u opravdanju ni u posvećenju, posebno za vernika. Zakon više nije na snazi. Učinjen je neoperativnim.

Treće: Zakon nikada nije bio predviđen da bude trajni način administriranja, već je uvek bio predviđen kao privremen. Ovo nam se kaže u **Gal. 3:19**:

Čemu, dakle, Zakon? Dodat je zbog prekršaja, do dolaska Potomka na koga se odnosi obećanje. Stupio je na snagu preko anđela i preko jednog posrednika.

U ovom kontekstu, Pavao nam kaže da je Mojsijev Zakon dodatak Avramovom Savezu (stihovi 15-18). Dodat je iz razloga da bi učinio greh očiglednim i da bi svako znao da nije uspeo i da nije dosegao standarde Božije pravednosti. Radilo se o privremenom dodatku, do dolaska Semena, dok dođe Mesija. Sada kada je On došao, sa Zakonom je završeno. Dodatak je prestao da funkcioniše sa Krstom.

Četvrto: Sa Mesijom imamo novo sveštenstvo, usklađeno sa Redom Melhisedekovim, a ne po Redu Aronovom. Zakon Mojsijev obezbedio je temelj za Levitsko sveštenstvo i između toga postoji jedna

nerazdvojiva veza, između Mojsijevog Zakona i Levitskog sveštenstva. Stoga, novo sveštenstvo zahteva i novi zakon pod kojim može da deluje u skladu sa Jevrejima 7:11-18. Zaključak koji izvode Jevreji 7:11-12, jeste taj da je pod zakonom samo jedna vrsta sveštenstva bila dopuštena, a to je levitsko sveštenstvo. Levitsko sveštenstvo nije moglo dovesti ka savršenstvu. Ovo nam je objašnjeno u Jevrejima 9:11-10:18, gde se jako jasno tvrdi da životinjska krv ne može da dovede do savršenstva; samo Hristova krv ima moć da to napravi. Mojsijev Zakon je temelj za levitsko sveštenstvo. Levitsko sveštenstvo prestaje zajedno sa Zakonom i zamenjeno je novim sveštenstvom – sveštenstvom po Redu Melhisedekovom, a to zahteva i promenu Zakona. Dok god je Mojsijev Zakon bio na snazi, nijedno drugo sveštenstvo nije moglo biti valjano ni prihvaćeno osim onog po Aronovom redu Levitskog sveštenstva (Jevrejima 7:13-17). Da li je bilo promene Zakona? Jevrejima 7:18 kaže da je Mojsijev Zakon bio **dokinut**. Pošto više nije na snazi, sada postoji novo sveštenstvo po Redu Melhisedekovom. Ukoliko je Mojsijev Zakon još uvek na snazi, Isus ne bi mogao da obavlja funkciju sveštenika. Ali, upravo zato što Mojsijev Zakon više nije na snazi, Isus može biti sveštenik po redu Melhisedekovom. Shodno tome, Mojsijev zakon je **dokinut** u korist novog Zakona, koji je osnova za sveštenstvo prema Redu Melhisedekovom.

Peto: pisac Poslanice Jevrejima nastavlja i kaže da je gornja istina već bila najavljena od strane proroka (8:8-13). U stihovima 8-12, on citira Novi Savez, iz Jeremije 31:31-34, a potom u stihu 13 zaključuje: **Rekavši 'novi savez', onaj prvi je proglasio zastarelim. A ono što zastareva i oveštava, nije daleko od nestanka.**

Dakle, Mojsijev Zakon je zastareo sa Jeremijom i iščezao sa Mesijinom smrću.

Šesto: Zakon je bio **pregradni zid razdvajanja**, koji je sada srušen, prema onome što se tvrdi u **Efescima 2:14-15**:

Jer, on je naš mir. On je od dvoga načinio jedno i u svom telu razorio neprijateljstvo, taj pregradni zid razdvajanja, obesnaživši zakon zapovesti sa njegovim odredbama, da u sebi, od dvojice, stvori jednog novog čoveka – tako uspostavivši mir.

Kao što je ranije naznačeno, Bog je sa Izraelom sklopio četiri безусловna, večna saveza. Svi Božiji blagoslovi, i materijalni i duhovni, dolaze posredstvom ova četiri Jevrejska saveza. Bog je imao i peti savez, koji je bio privremen i uslovljen, Mojsijev Savez koji u sebi sadrži Mojsijev Zakon. Mojsijev Zakon služio je kao pregradni zid razdvajanja da bi Pagane kao pagane zadržao podalje od učešća u Jevrejskim duhovnim blagoslovima. Da je Mojsijev Zakon još uvek na snazi, on bi još uvek bio pregradni zid razdvajanja kako bi zadržavao Pagane da ne uđu. Ali, ovaj zid razdvajanja srušen je Hristovom smrću. Kako je zid razdvajanja bio sam Mojsijev Zakon, to znači da je srušen Mojsijev Zakon. Pagani kao pagani mogu na osnovu vere da uživaju Jevrejske duhovne blagoslove tako što postaju **su-dionici** obećanja u Hristu.

Sedma linija dokaza o anuliranju Mojsijevog Zakona temeljena je na Galatima 3:23-4:7. U ovom odlomku, na Zakon se gleda kao na pedagoga ili na staratelja nad nekim ko je u mladoj dobi i potreban mu je autoritet koji će ga dovesti do zrele vere u Hrista (stih 24). Postajući vernik, on više nije pod starateljem koji je u stvari Mojsijev Zakon (stih 25). Onoliko jasno koliko se može ustvrditi, ovaj odlomak naučava da sa Hristovim dolaskom Zakon više nije na snazi.

Osma linija dokaza za anuliranje Mojsijevog zakona je II Korinćanima 3:2-11, koja potpuno anulira deo Zakona kojeg veliki broj ljudi i dalje želi zadržati; samih deset zapovesti. Pre svega, trebamo videti da se ono što Pavao ovde govori odnosi na Mojsijev Zakon. U stihovima 3 i 7, glavna pažnja usmerena je na deset zapovesti. Budući su one **uklesane u kamen**, u stihu 7 naziva ih se **službom smrti**, a u stihu 9 **službom osude**. Ovo su negativni, ali valjani opisi. Glavni zaključak je, stoga, da je Mojsijev Zakon predstavljen posebno sa ovih deset zapovesti u stvari **služba smrti i služba osude**. Da je deset zapovesti još uvek na snazi danas, ovo bi još uvek bila istina. Međutim, one više nisu na snazi, jer u stihu 7 i 11 se kaže da je Zakon prolazan. Grčka reč koja je upotrebljena glasi **katargeo**, što znači 'učiniti nefunkcionalnim'. Kako je u ovom odlomku naglasak na deset zapovesti, to znači da su one prolazne. Pravac je veoma jasan. Mojsijev Zakon, posebno deset

zapovesti, više nisu na snazi. U stvari, superiornost Hristovog Zakona jasno se vidi u svetlu činjenice da on nikada neće biti nefunkcionalan. Za razliku od Teologije Saveza, Dispenzacionalizam ne insistira na tome da je deset zapovesti još uvek na snazi, a onda počinje da čini egzegetske gimnastičke vežbe, kako bi izbegli da u svetlu toga sagledaju Šabat; Ono što u stvari deset zapovesti istinski zahtevaju.

Da bi nekako sumirali ovo poglavlje, Zakon je jedinstvena celina koja se sastoji od 613 zapovesti i svaka od njih više nije u funkciji. Nema nijedne zapovesti koja je nastavila da postoji posle Mesijinog Krsta. Zakon je još uvek tu i možemo ga koristiti kao alat da bismo pokazali standarde Božije pravednosti, jednako kao da bismo pokazali ljudsku grešnost, i kao potrebu za zamenskom žrtvom pomirenja. Može se koristiti da bi se poučavale mnoge duhovne istine o Bogu i o čoveku. Može se koristiti da se usmeri čoveka na Hrista (Galatima 3:23-25). Međutim, u potpunosti je prestao da funkcioniše kao autoritet nad bilo kojim pojedincem. On više nije skup pravila koja vladaju nad životom vernika.

3. Moralni zakoni

Treći zaključak u vezi sa statusom Mojsijevog Saveza tretira sa pitanjem ‘Šta je sa moralnim zakonom?’ Ovo je deo Zakona Mojsijevog koji mnogi uopšteno pokušavaju da zadrže na ovaj ili onaj način i stoga zaključuju da je Mojsijev Zakon još uvek na snazi. Međutim, moralni zakon prethodi Mojsijevom Zakonu. Moralni zakon nije identičan s Mojsijevim zakonom. Adam i Eva prekršili su moralni zakon davno pre Mojsija. Sotona je prekršio moralni zakon davno pre Adama. Zakon Mojsijev utelovljuje u sebi moralni zakon, ali on nije izvor moralnog zakona. Sada je moralni zakon utelovljen u Hristovom Zakonu.

4. Matej 5:17-18

Četvrti zaključak o statusu Mojsijevog saveza tiče se omiljene primedbe naučavanju o svršetku Mojsijevog zakona, a to je Mesijina izjava u **Mateju 5:17-18**:

Nemojte da mislite da sam došao da ukinem Zakon ili Proroke. Nisam došao da ih ukinem, nego da ih ispunim. Istinu vam kažem: dok nebo i zemlja ne nestanu, neće nestati nijedno slovo ni crtica iz Zakona dok se sve ne dogodi.

Oni koji citiraju ovaj odlomak retko usklađuju svoje živote s njim. Očigledno je da Isus govori o Zakonu Mojsijevom. Pa ipak, oni koji koriste ovaj odlomak nikada ne prihvataju svoje vlastite teze, budući da bi morali verovati i činiti određene oblike i forme mnogih zapovesti Mojsijevog zakona, ako ne i svih. Zapovesti koje se tiču sveštenstva i žrtava samo su jedan primer. Drugi primeri uključuju zakone o hrani; mogu se citirati i zakoni o odevanju. Bez obzira na odabir reči, poput ‘prethodi’, ‘dovedeno do većeg ispunjenja’, ‘iznoseći njegovo pravo značenje’, između ostalih, mogu biti upotrebljene da opišu ovu promenu, jer je očigledno da velika većina ovih 613 zapovesti više ne može da se primenjuje onako kako su zapisane. Ukoliko bi po Mojsijevom Zakonu mislili samo na moralne zapovesti, onda ovaj citat iz Mateja 5:17-18 nikako ne dokazuje takav zaključak.

Stih 19 dodaje ove najmanje zapovesti, što uključuje više od samih moralnih zapovesti i stavlja naglasak na čitav zakon, svih 613 zapovesti. 19. stih glasi: ***Ko, dakle, prekrši i najmanju od tih zapovesti – i druge uči da tako čine – zvaće se najmanji u Carstvu Nebeskom. A ko ih izvršava – i druge uči da tako čine – zvaće se velik u Carstvu Nebeskom.***

Ne možemo ignorisati stih 19. Istina, Isus jeste došao da ispuni Zakon, ali Mojsijev Zakon nije došao kraju sa Hristovim dolaskom ili sa Hristovim životom, već sa Njegovom smrću. Dok god je bio živ, bio je pod Mojsijevim Zakonom i morao je da ga ispuni i da se podvrgne svakoj zapovesti koja je bila primenjiva na Njega, ne na način na koji su to rabini reinterpretili (iznova i iznova tumačili). Izjava u Mateju 5:17-19 učinjena je dok je on još uvek živio. Čak i dok je On još uvek bio živ, već je naznačavao nestanak Zakona. Jedan primer je u Marku 7:19: ***Tako sva jela proglasi***

čistima. Može li biti jasnije nego što jeste da su barem zapovesti koje se odnose na ishranu s ovom izjavom prestale da važe? Još jednom, svako mora priznati da se veliki delovi Zakona više ne primenjuju na način na koji to propisuje Mojsije. Da li su prestali da važe ili nisu? Stalno tvrditi da je Mojsijev Zakon još uvek na snazi ili da se u stvari radi o istom Zakonu koji je Hristov Zakon, dok istovremeno ignorišemo detalje istog tog Zakona, nedosledno je i teološki je pogrešno.

Što se tiče značenja reči **ispuniti**, grčki termin se u Mateju dosledno koristi u vezi s ispunjavanjem proroštva, i s tim u vezi, dovođenjem proroštva do njegovog kraja. Matej 1:22-23 kaže da je proroštvo Izaije 7:14 ispunjeno, da je ovo proroštvo dovedeno do svog kraja i stoga ga ništa više u budućnosti neće ispuniti. **Ispuniti** znači postići ono što proročanstvo zahteva, dok 'ukinuti' znači neuspeh u tom ispunjavanju, ne ispuniti proroštvo.

5. Hristov Zakon

Peti zaključak o statusu Mojsijevog Saveza jeste da je Mojsijev Zakon anuliran, a vernici su sada pod novim zakonom. Ovaj novi zakon naziva se Hristovim Zakonom u Galatima 6:2 i Zakonom duha života u Rimljanima 8:2. To je sasvim novi zakon, u potpunosti odvojen od Mojsijevog Zakona. Hristov Zakon sadrži sve pojedinačne zapovesti samog Hrista i apostola, koje su primenjive na novozavetnog vernika. Detalji ovog perioda biće opširnije raspravljani pod Novim Savezom.

6. Princip Slobode

Šesti zaključak u statusu Mojsijevog Saveza je taj da je vernik u Hristu slobodan od Mojsijevog Zakona. Ovo znači da je on slobodan od toga da ne drži nijednu zapovest tog sistema. S druge strane, takođe je slobodan da se drži pojedinih delova Mojsijevog Zakona ukoliko on to želi. Biblijski temelj za ovu slobodu držanja Zakona može biti sagledan u stvarima koje je Pavao činio iako je bio najveći zagovornik slobode od Zakona. Njegov zavet u Delima 18:18 temelji se na Brojevima 6:2,5,9 i 18. Njegova želja da bude u Jerusalmu za Pedeseticu, u Delima 20:16, utemeljena je na Ponovljenom zakonu 16:16. Najsnažniji odlomak, u Delima 21:17-26, gde vidimo samog Pavla, apostola slobode od Zakona kako se drži Zakona. Vernik je slobodan od Zakona, ali je isto tako slobodan da se drži pojedinih delova Zakona. Stoga, ukoliko Jevrejski vernik oseća potrebu da se suzdržava od toga da jede svinjetinu, slobodan je da je ne jede. Isto ovo je istina za svaku drugu zapovest.

Međutim, postoje dve opasnosti koje bi svakako trebalo da izbegne vernik koji se svojom voljom pridržava određenih zapovesti Mojsijevog Zakona. Prva opasnost je sama zamisao da čineći to u stvari doprinosi vlastitom opravdanju ili posvećenju. To nije tačno. Druga opasnost je da bi taj koji se pridržava mogao početi da očekuje od drugih da se pridržavaju istih zapovesti kojih se on drži. Ovo je podjednako pogrešno i prelazi u legalizam.

Onaj koji odluči koristiti svoju slobodu da bi se pridržavao Zakona mora takođe prepoznati i poštovati slobodu drugog da se ne pridržava Zakona.

7. Šabat

I sedmi zaključak u statusu Mojsijevog Saveza je taj da je Šabat bio znak, simbol i pečat Mojsijevog Saveza. Dok god je savez bio na snazi, Zakon o Šabatu bio je obavezujući. Budući da Mojsijev Zakon više nije na snazi, zapovesti u vezi Šabata više nisu primenjive. Oni, koji imaju nedosledna insistiranja da je Zakon na snazi, takođe imaju nedosledna insistiranja da se Zakon o Šabatu još uvek primenjuje. Međutim, oni u potpunosti ignorišu ono što je Mojsije pisao o tome kako da se drži Zakon o Šabatu i ponekad čak menjaju dan u sedmici, što je nešto što Mojsijev Zakon nikako ne dopušta. Mnogi Jevrejski vernici takođe insistiraju na obaveznom pridržavanju Šabata. Pa iako oni to nedosledno temelje na Mojsijevom Zakonu, barem ostaju pri tome da je Šabat sedmi dan u sedmici. Oni koji slepo zagovaraju obavezno držanje Šabata gotovo isključivo to temelje na Starom

Zavetu, i to iz očiglednih razloga. Ne postoji nijedna novozavetna zapovest niti za vernike uopšte, niti za Jevrejske vernike posebno, koja upućuje na držanje Šabata. Tvrdnja da je držanje Šabata deo Novog Saveza nigde nije podržana u Pismima o Novom Savezu. U stvari, ako Spisi o tome išta uče, uče upravo suprotno.

VI Savez Zemlje

U nedostatku boljeg imena, ovaj Savez je uobičajeno poznat kao Palestinski Savez, zato što se većim delom tiče zemlje koju vekovima poznajemo pod imenom Palestina. Ovo je danas malo nespretno ime, iz dva razloga. Prvo: to ime toj zemlji dao je Rimski car Hadrijan, nakon Drugog Jevrejskog Ustanka pod Bar Kohba-om (AD 132-135) Njegova namera bila je da izbriše bilo kakvo sećanje na Jevreje, i to ime za zemlju bio je deo njegove politike da u potpunosti 'de judiaze' (dejudeizira) Zemlju. Drugo: tokom događanja istorije na Bliskom Istoku, u istoriji modernog Izraela, ovo ime se mnogo više povezuje sa Arapima. Stoga bi možda bolji naslov za ovaj Savez bio Savez Zemlje, pre nego Palestinski savez. Uostalom, Palestina i nije Biblijska odrednica u svakom slučaju. Stoga ćemo mi ovaj studio nazvati Savez Zemlje, ali biste svakako trebali upamtiti da se isti ovaj Savez u mnogim drugim knjigama naziva Palestinski Savez.

A. Ponovljeni Zakon 29:1-30:20

Iako se ovaj Savez nalazi unutar pet Mojsijevih knjiga, **Ponovljeni Zakon 29:1** nam jasno pokazuje da je Savez zemlje različit Savez od Saveza Mojsijeve:

Ovo su reči Saveza koji je Gospod zapovedio Mojsiju da sklopi sa Izraelcima u Moavu, povrh Saveza koji je s njima sklopio na Horevu.

Ponovljeni Zakon 30:1-10 opisuje nam neke od odrednica Saveza zemlje:

Kada ti se dogode svi ovi blagoslovi i prokletstva koja sam stavio pred tebe, i ti ih primiš k srcu gde god da te Gospod, tvoj Bog, otera među narode, i ti i tvoja deca se vratite Gospodu, svome Bogu, i pokorite mu se svim svojim srcem i svom svojom dušom u skladu sa svim ovim što ti danas zapovedam, tada će te Gospod, tvoj Bog, vratiti iz izgnanstva, smilovati ti se i ponovo te sabrati iz svih naroda među koje te raspršio. Ako budeš oteran i na kraj sveta, i odande će te Gospod, tvoj Bog, sabrati i dovesti te nazad. Gospod, tvoj Bog, dovešće te u zemlju koja je pripadala tvojim praocima, i ti ćeš je zaposesti, a on će ti dati da živiš u većem blagostanju i učiniti te brojnijim od tvojih praotaca. Gospod, tvoj Bog, obrezaće tvoje srce i srce tvojih potomaka da bi voleo Gospoda, svoga Boga, svim svojim srcem i svom svojom dušom, i živeo. Gospod, tvoj Bog, staviće sva ova prokletstva na tvoje neprijatelje, na one koji te mrze i progone. Opet ćeš se pokoravati Gospodu i izvršavati sve njegove zapovesti koje ti danas dajem. Tada će te Gospod, tvoj Bog, obilno blagosloviti u svemu što budeš činio, tvojim porodom, mladunčadi tvoje stoke i tvojim usevima. Gospod će se opet radovati zbog tebe i obasuti te dobrima, baš kao što se radovao zbog tvojih praotaca, ako se budeš pokoravao Gospodu, svome Bogu, držeći se njegovih zapovesti i uredbi zapisanih u ovoj Knjizi zakona, i okrenuo se Gospodu, svome Bogu, svim svojim srcem i svom svojom dušom.

B. Učesnici Saveza

Ovaj Savez je sklopljen između Boga i Izraela, dve iste strane između kojih je sklopljen i Mojsijev Savez.

C. Odredbe Saveza

Osam odredbi može se izvući iz ovog pasusa. Prvo: Mojsije je proročki govorio o nadolazećoj Izraelovoj neposlušnosti Mojsijevom Zakonu i o raspršenosti Izraela po celom svetu, koje će potom uslediti (29:2-30:1). Sve preostale odrednice govore o različitim aspektima konačne obnove Izraela. Drugo: Izrael će se pokajati (30:2). Treće: Mesija će se vratiti (stih 3a). Četvrto: Izrael će biti

ponovno okupljen (stih 3b-4). Peto: Izrael će posedovati obećanu zemlju (stih 5). Šesto: Izrael će biti regenerisan (stih 6). Sedmo: Neprijateljima Izraelovim će biti suđeno (stih 7). Osmo: Izrael će primiti puninu blagoslova, konkretno, blagoslova Mesijanskog doba (stihovi 8-20).

D. Važnost Saveza

Posebna važnost Saveza Zemlje je da on ponovo potvrđuje darovnicu kojom Zemlja pripada Izraelu. Iako će se Izrael pokazati nevernim i neposlušnim, pravo na Zemlju nikada neće biti oduzeto od njega. Nadalje, ovaj savez pokazuje da uslovljeni Mojsijev Savez nije gurnuo u stranu neuslovljeni Avramov Savez. Neko bi mogao uzeti Mojsijev Savez kao da on zamenjuje Avramov Savez, ali upravo ovaj, Savez Zemlje, pokazuje da to nije istina. Savez Zemlje je proširenje originalnog Avramovog Saveza. On naglašava aspekt Zemlje i naglašava obećanje o Zemlji Božijem, zemaljskom, Jevrejskom narodu, unatoč njegovoj neveri. Avramov Savez nas podučava da je vlasništvo nad zemljom bezuslovno, dok nas Savez Zemlje uči da je uživanje u zemlji uslovljeno poslušnošću.

E. Potvrda Saveza

Savez Zemlje primio je svoju potvrdu vekovima kasnije, u Jezekilju 16:1-63. U ovom izuzetno važnom odlomku, koji govori o Božijem odnosu prema Izraelu, Bog se priseća Svoje ljubavi prema Izraelu u njegovom detinjstvu (stih 1-7). Kasnije, Izrael je izabran od Boga i postao je povezan sa Jahvom kroz brak i stoga je postao supruga Jahvina (stih 8-14). Međutim, Izrael je bludničio i kriv je za duhovni preljub kroz idolopoklonstvo (stih 15-34); stoga je neophodno da bude kažnjen kroz progon u raspršenost (stih 35-52). Međutim, ova raspršenost nije konačna, jer će biti buduće obnove na temelju Saveza Zemlje (stih 53-63). Krivi su zbog kršenja Mojsijevog Saveza (stih 53-59), ali Gospod pamti savez sklopljen sa Izraelom u njegovoj mladosti (stih 60a) i uspostaviće večni Savez, Novi Savez (stih 60b), i to će rezultirati Izraelovim spasenjem (stih 61-63).

F. Status Saveza

Savez Zemlje, budući je neuslovljeni Savez, još uvek je i te kako na snazi.

VII Davidov Savez

A. Spisi

U prvom odlomku, naglasak je na Solomonu. U **II Samuilovoj 7:11b-16**:

Ta Gospod ti je kazao da će ti Gospod sazidati dom. A kad se navršše tvoji dani te počineš kod svojih otaca, podići ću ti potomka nakon tebe, koji će izaći iz utrobe tvoje, i utvrdit ću kraljevstvo njegovo. On će sagraditi dom imenu mojemu, a ja ću utvrditi prijestolje kraljevstva njegova doveka. Ja ću njemu biti Otac, a on će meni biti Sin. Ako i počini bezakonje, kazniću ga ljudskom šibom i udarcima sinova ljudskih. Ali milosrđe moje neće se ukloniti od njega, kao što sam ga uklonio od Saula kojega sam uklonio ispred tebe. I tvoj dom i kraljevstvo tvoje doveka će trajati pred tobom; prestolje tvoje utvrdit će se doveka.

Drugi odlomak, gde je naglasak na Mesiji, nalazimo u **Prvoj Letopisima 17:10b-14**:

Javljam ti i to da će ti Gospod sagraditi dom. I dogodiće se, kada se navršše tvoji dani da odeš k ocima svojim, da ću podići tvojega potomka posle tebe, koji će biti od tvojih sinova, i utvrditi njegovo kraljevstvo. On će mi sagraditi dom, a ja ću utvrditi prestolje njegovo doveka. Ja ću njemu biti Otac, a on će meni biti Sin; i milosrđa svojega neću odvratiti od njega kao što sam ga odvratio od onoga koji beše pre tebe. I postaviću ga u domu svojemu i u kraljevstvu svojemu doveka, i prestolje njegovo utvrdiće se doveka.

B. Učesnici u Savezu

Ovaj Savez je sklopljen između Gospoda i Davida, koji ovde predstavlja Davidovu kuću i Davidovu dinastiju, jedine legalne pretendente na Davidov Tron u Jerusalimu.

C. Odredbe Saveza

Pažljivo studiranje oba ova Biblijska odlomka doneće nam sedam odrednica Davidovog Saveza.

Prvo: Davidu je obećana večna dinastija (II Samuilova 7:11b; I Letopisa 17:10b). Niko i ništa nikada neće moći uništiti Kuću Davidovu. Ona će uvek postojati. Iako mi ne znamo ko su oni, do ovog dana, negde u Jevrejskom svetu, članovi Kuće Davidove i dalje žive.

Drugo: Jedan od Davidovih sinova, konkretno Solomon, biti će uspostavljen na tronu posle Davida (II Samuilova 7:12). Avesalom i Adonija, dva druga Davidova sina, pokušali su da uzurpiraju ovaj tron, ali Salomon i samo Salomon je konačno postavljen na Davidov Tron.

Treće: Salomon će izgraditi Hram (II Samuilova 7:13a). Mada je David imao veliku želju da Gospodu izgradi Hram, njegove ruke prolile su mnogo krvi i u jednom trenutku je čak počinio ubistvo. Stoga, zabranjeno mu je da on gradi Hram, a taj posao će počinuti na njegovom sinu, Salomonu.

Četvrto: Tron Davidovog kraljevstva biće ustanovljen zauvek (II Samuilova 7:13b,16). Nije Salomon taj kome je obećano da će biti ustanovljen zauvek, već pre obećanje o večnom ustanovljenju odnosi se na Tron na kojem Salomon sedi.

Peto: Salomon će biti disciplinovan zbog neposluha, ali Gospod neće odmaknuti Svoje *milosrđe* (II Samuilova 7:14-15). Pre, Bog je odmaknuo Svoje *milosrđe* od kralja Saula, zbog njegove neposlušnosti. Ali, obećanje je napravljeno da iako Salomon može biti neposlušan, iako će to zahtevati Božije disciplinovanje, Božije *milosrđe* neće nikada otići od njega. Reč *milosrđe* naglašava lojalnost unutar saveza. Salomon je pao u idolopoklonstvo, najgori mogući greh u Pismima, tako da Saulov greh nije bio toliki kao Salomonov greh. Pa ipak, kraljevstvo je oduzeto od kuće Saulove, a nije oduzeto od kuće Davidove. Ovo nam dobro pokazuje prirodu безусловnih saveza. Salomon je bio pod takvim savezom; Saul nije.

Šesto: Mesija će doći iz Semena Davidova (I Letopisa 17:11). Naglasak u odlomku, u II Samuilovoj, je na Solomonu, ali u odlomku u I Letopisima, naglasak je na Mesiji. U odlomku u I Letopisima, Gospod ne govori o jednom od Davidovih sinova koje će uspostaviti na tronu **zauvek**, već o Semenu jednog od njegovih sinova koji će doći posle mnogo godina.

Sedmo: Mesija i Njegov **tron, kuća i kraljevstvo** biće uspostavljeno **zauvek** (I Letopisa 17:12-15). U ovom odlomku, radi se o Samojoj Osobi koja će biti ustanovljena na Davidovom tronu zauvek, ovde se ne radi o tronu. Očigledno je da naglasak u odlomku u I Letopisima nije na Salomonu, već na Mesiji. Zato ovaj odlomak ne pominje mogućnost greha, kao što to odlomak u II Samuilovoj čini. Jer, u slučaju Mesije, nikakav greh neće biti moguć. Mesija, jednako kao i Njegov **tron**, Njegova **kuća** i Njegovo **kraljevstvo** biće ustanovljeni **zauvek**.

Da bismo sumirali Davidov Savez, možemo reći da je Bog Davidu obećao četiri večne stvari: večnu Kuću ili dinastiju, večni Tron, večno Kraljevstvo i večnog Potomka. Večnost Kuće, Trona i Kraljevstva zagarantovana je zbog toga što će Seme Davidovo kulminirati u Onom koji je Sam po Sebi večan, Mesijanski Bog Čovek.

D. Važnost Saveza

Jedinstvena važnost Davidovog Saveza je u tome da on naglašava aspekt Semena iz Avramovog Saveza. Prema Avramovom Savezu, Mesija će doći iz semena Avrama. Ovo najjednostavnije znači da će Mesija biti Jevrej i da može biti iz bilo kojeg od 12 plemena. Kasnije, u vremenu Jakova, ovaj aspekt semena limitiran je samo na članove Judinog plemena (Postanak 49:10). Sada se aspekt Mesijanskog semena dalje sužava na samo jednu porodicu unutar Judinog plemena, na Davidovu porodicu.

Stoga, postoji jedno postepeno sužavanje u odnosu na Seme. Prema Edenskom Savezu, Mesija mora doći iz semena žene, ali ovo je značilo da Mesija može doći iz bilo kog dela čovečanstva. Prema Avramovom Savezu, Mesija će doći iz Jevrejskog dela čovečanstva, što je značilo da Mesija treba doći iz nekog od plemena Izraela. Sa potvrdom ovog saveza, kroz Jakovljevih 12 sinova, On sada mora doći iz Judinog plemena, ali ovo dozvoljava da Mesija dođe iz bilo koje porodice unutar Judinog plemena. Sa Davidovim Savezom, Mesija mora doći iz Semena Davidova. Ovo će nadalje biti suženo za još jedan korak u Jeremiji 22:24-30, gde nam pokazuje da Mesija mora doći iz Kuće Davidove, ali odvojeno od Joahina (doslovno Konija).

E. Potvrda Saveza

U većem broju drugih odlomaka, Davidov Savez primio je daljne potvrde: II Samuilova 23:1-5; Psalam 89:1-52; Isaija 9:6-7; 11:1; Jeremija 23:5-6; 30:8-9; 33:14-17; 19-26; Jezekilj 37:24-25; Osija 3:4-5; Amos 9:11; Luka 1:30-35, 68-70; i Dela 15:14-18.

F. Status Saveza

Davidov Savez je takođe bezuslovni Savez, i kao večni Savez još uvek je i te kako na snazi.

VIII Novi Savez

A. Spisi

Popriličan broj odlomaka govori ili je povezan sa Novim Savezom i dosta njih ćemo se dotaknuti. Ali, temeljni odlomak nalazi se u **Jeremiji 31:31-34**:

'Evo dolaze dani', Reč je Gospodnja, 'kad ću s domom Izraelovim i domom Judinim sklopiti Novi Savez. Ne poput saveza što sam ga sklopio s ocima njihovim u dan kad ih uzeh za ruku da ih izvedem iz zemlje egipatske, savez moj što ga oni prekršiše premda im ja bijah muž', Reč je Gospodnja. 'Jer ovo je savez što ću ga sklopiti s domom Izraelovim nakon onih dana', reč je Gospodnja: 'Zakon ću svoj staviti u njihovu nutrinu i upisati ga u srce njihovo. I ja ću njima biti Bog, a oni će biti puk moj. I niko više neće učiti bližnjega svojega i niko brata svojega govoreći: 'Spoznajte Gospoda!' Ta svi će me oni poznavati, od najmanjeg među njima pa do najvećeg od njih', reč je Gospodnja, 'jer ću oprostiti njihovo bezakonje i greha se njihova neću više pomenuti'.

B. Učesnici u Savezu

Ovaj Savez sklopljen je između Boga i Izraela i prima svoje dalje potvrde u raznim drugim odlomcima, koji između ostalog uključuju: Isaija 55:3; 59:21; 61:8-9; Jeremija 32:40; Jezekilj 16:60; 34:25-31; 37:26-28; i Rimljani 11:26-27.

C. Odredbe Saveza

Iz originalnog Saveza, iz različitih potvrđivanja i iz same inauguracije u Novi Zavet može se izvući devet odrednica koje ćemo redom navesti.

Prvo: Radi se o безусловnom savezu, koji uključuje Boga i oba doma Izraelova (Jeremija 31:31). Savez nije sklopljen samo između Jude i Boga, ili samo između Izraela i Boga, već uključuje oba doma Izraelova. Stoga to znači da uključuje čitavu Jevrejsku naciju, potomke Avrama, Isaka i Jakova. Svakako treba primetiti da Savez nije sklopljen sa Crkvom.

Drugo: Potpuno jasno se razlikuje od Mojsijevog Saveza (Jeremija 31:32). Ne radi se stoga tek o daljnjem elaboriranju Mojsijevog Saveza, već je ovaj savez u potpunosti drugi savez. U konačnici, on će zameniti Mojsijev Savez, koji sada smatramo završenim.

Treće: Savez obećava regeneraciju Izraela (Jeremija 31:33; Isaija 59:21). Ključni aspekt celog ovog saveza je blagoslov spasenja koji u sebe uključuje izraelsku nacionalnu regeneraciju.

Četvrto: Regeneracija Izraela biće univerzalna među svim Jevrejima (Jeremija 31:34a; Isaija 61:9). Nacionalno spasenje će se proširiti na svakog Jevrejskog pojedinca, i to će biti istina kroz sve sledeće naraštaje, od vremena kada se inicijalna regeneracija Izraela dogodi. Stoga, tokom Kraljevstva, neregenerisani narod će biti Pagani; u čitavom vremenu Kraljevstva, neće biti nespašenih Jevreja. To je razlog zašto nema potrebe da ijedan Jevrej kaže drugome **Upoznaj Gospoda**, jer svi će ga poznavati.

Peto: Postoje odrednice za oprost greha (Jeremija 31:34b). Novi Savez učiniće baš ono što Mojsijev Savez nije mogao da učini. Mojsijev Savez bio je u stanju samo da prekrije grehe Izraela, ali Novi Savez odneće grehe. Ovo je uporedni blagoslov blagoslovu spasenja.

Šesto: Postojace prebivanje Duha Svetoga (Jeremija 31:33; Jezekilj 36:27). Razlog zašto Izrael nije mogao da se drži Zakona pod Mojsijevim Savezom je taj što je ljudima nedostajala moć da ispune i da žive standarde Božije pravednosti. Mojsijev Zakon nije omogućavao prebivanje Duha Svetoga; to nije ni bila njegova svrha. Ali, Novi Savez učiniće baš to i svaki Jevrej biće osposobljen da čini pravedno delo Božije. Ovaj blagoslov rezultat je blagoslova spasenja.

Sedmo: Izrael će doslovno biti preplavljen materijalnim blagoslovima (Isaija 61:8; Jeremija 32:41; Jezekilj 34:25-27). Mojsijev Zakon providao je materijalne blagoslove za poslušnost, ali uglavnom

Izrael je bio u neposluhu zbog njegovog nepridržavanja Zakona. Međutim, takva pogreška neće postojati pod Novim Savezom. Zajedno sa regeneracijom Izraela i osposobljavanjem od moći Božije da se drže moći Zakona, Gospod će im dati i materijalne blagoslove.

Osmo: Svetište će ponovno biti sagrađeno (Jezekilj 37:26-28). Mojsijev Savez omogućio je gradnju Tabernakla. Davidov Savez omogućuje gradnju Prvog Hrama od strane Salomona. Novi Savez omogućuje gradnju Mesijanskog ili Milenijskog Hrama. Ovaj Hram biće stalni podsetnik Izraelu na sve ono što je Gospod za njih učinio.

Deveto: Baš kao što je Mojsijev sadržavao Zakon Mojsijev, tako Novi Savez sadržava Zakon Hristov (Rimljani 8:2; Galatima 6:2). Poput Mojsijevog Zakona, i Hristov Zakon sadrži mnoge individualne zapovesti, koje su primenjive na vernika Novog Zaveta. Ove zapovesti su dane ili od samog Isusa ili od Njegovih apostola. Jako jednostavna, detaljna usporedba pokazaće da ovaj Zakon niti jeste niti može biti kao Mojsijev Zakon. Četiri primedbe vredno je zabeležiti. Prvo: mnoge zapovesti su iste kao i one u Mojsijevom Zakonu. Na primer, devet od deset zapovesti takođe se nalaze i u Zakonu Hristovom. Ali, drugo: mnoge zapovesti su različite od onih iz Mojsijevog Zakona. Na primer, sada više nema Zakona o Šabatu (Rimljani 14:5; Kološanima 2:16) i nema više pravilnika o ishrani (Marko 7:18; Rimljani 14:20). Treće: neke zapovesti u Zakonu Mojsijevom dodatno su pojačane u Hristovom zakonu. Na primer, Mojsijev zakon kaže: ***Voli bližnjeg svog kao samoga sebe*** (Levitski Zakon 19:18), i to čini čoveka za standard zakona. Hristov Zakon kaže: ***Volite jedan drugog kao što sam ja voleo vas*** (Ivan 15:12). Ovo čini Hrista standardom zakona, a On je voleo čoveka dovoljno da umre za njega. Četvrto: Hristov Zakon daje nam novu motivaciju. Na primer, Mojsijev Zakon bio je temeljen na uslovljenom Mojsijevom Savezu, tako da je motivacija unutar njega glasila: Čini da bi bio blagoslovljen. Zakon Hristov utemeljen je na bezuslovnom Novom Savezu. Stoga, motivacija unutar njega glasi: Blagoslovljen si, zato čini. Razlog zašto postoji toliko puno zbnunjenosti u odnosu između Mojsijevog Zakona i Hristovog Zakona je taj što je jako puno zapovesti slično onima koje nalazimo u Mojsijevom Zakonu. Mnogi na temelju toga zaključuju da bi svakako određene delove zakona ipak trebalo zadržati. Već smo pokazali da ovo nikako nije slučaj, a objašnjenje za istovetnost zapovesti treba tražiti na drugom mestu.

Ovo objašnjenje najbolje možemo razumeti ukoliko shvatimo da postoji čitav niz određenih pravilnika (ili kodeksa) u Bibliji. Na primer, Edenski kodeks, Adamov kodeks, Nojev kodeks, Mojsijev kodeks, Novi kodeks i Kodeks Kraljevstva. Novi kodeks može sadržavati neke od zapovesti prethodnog kodeksa, ali to ne znači ujedno da je prethodni kodeks još uvek na snazi. Jer, određene zapovesti iz Adamovog kodeksa nalazimo u Edenskom kodeksu, ali to ne znači da je Edenski kodeks delimično na snazi. Prestao je da funkcioniše sa čovekovim Padom. Isto ovo je istina kada uporedimo Hristov Zakon sa Mojsijevim Zakonom. Postoji jako mnogo sličnih zapovesti. Na primer, devet od deset zapovesti nalazimo i u Hristovom Zakonu, ali to ne znači da je Mojsijev Zakon i dalje na snazi. Mojsijev Zakon učinjen je neoperativnim i mi smo sada pod Hristovim Zakonom. Postoje jako mnogo različitih zapovesti. Na primer, pod Mojsijevim Zakonom ne bi nam bilo dozvoljeno da jedemo svinjetinu, ali pod Hristovim Zakonom, to možemo činiti. Unatoč postojanju velikog broja sličnih zapovesti, i dalje se radi o dva potpuno odvojena sistema. Ako danas ne smemo da ubijemo i ukrademo, to nije zbog Mojsijevog Zakona, već zbog Hristovog Zakona. S druge strane, ako neko krade, on nije kriv zbog toga što je prekršio Mojsijev Zakon, već zbog kršenja Hristovog Zakona. Sadašnja obaveza poštovanja Hristovog Zakona proističe iz sadašnjeg važenja Novog Saveza.

D. Važnost Saveza

Važnost Novog saveza je u tome da on dodatno pojačava i proširuje aspekt blagoslova Avramovog Saveza, posebno u odnosu prema spasenju. On nam i konačno pokazuje na koji način će duhovni blagoslovi Jevrejskih saveza biti prošireni na Pagane.

E. Odnos između Crkve i Novog Saveza

Na ovoj tački odnosa između Crkve i Novog Saveza nastaju neke od krupnijih zabuna. Prema Jeremiji, savez je napravljen ne sa Crkvom, već sa Izraelom. Unatoč tome, jako veliki broj odlomaka unutar Pisama povezuje Novi Savez sa Crkvom (Matej 26:28; Marko 14:24; Luka 22:14-20; I Korinćanima 11:25; II Korinćanima 3:6; Jevrejima 7:22; 8:6-13; 9:15; 10:16, 29; 12:24; 13:20).

Najpopularnije rešenje u istoriji Crkve bila je Teologija Zamene Mesta ili Teologija Prenosa, koja podučava da je Crkva zamenila Izrael u odnosu na saveze. Stoga će obećanja iz saveza sada biti ispunjena u, sa i kroz Crkvu. Očigledno je, međutim, da ova obećanja neće biti ispunjena doslovno. Stoga, oni koji ovo kažu, navode da nije bila namera da se ova obećanja ispune doslovno, već da se ispune duhovno. Ali, ovo rešenje zahteva alegorijsko tumačenje Saveza i zahteva da u potpunosti ignorišemo sve detalje, kao što su obećanja o Zemlji.

Ovo stajalište je ispravno odbačeno od onih koji prihvataju doslovan pristup savezima i oni su ponudili dva druga rešenja. Prvo: neki pisci podučavaju da postoje dva Nova saveza; jedan koji je učinjen sa Crkvom i drugi koji je učinjen sa Izraelom. Ovaj pogled nije podržan od strane poduke iz samih Pisama. Drugo: drugi pak kažu da postoji samo jedan Savez, ali da taj jedan Savez ima dva aspekta; jedan koji je povezan sa Izraelom i jedan koji je povezan sa Crkvom. Pa ipak, ništa unutar Saveza ne izgleda kao tumačenje o dva potpuno različita aspekta. Nadalje, čak i oni koji zagovaraju ovakava pogled, nisu u mogućnosti da nam kažu koji se aspekt tačno odnosi na Crkvu, a koji se aspekt tačno odnosi na Izrael.

Ustvari, rešenje uopšte nije tako teško, jer nam se očigledno objašnjava u dva odlomka. Prvi je u **Efescima 2:11-16**:

Zato imajte na umu da ste nekada vi, neznabošci po rođenju, koje su zvali ‘neobrezanje’ oni koji sebe zovu ‘obrezanje’ – izvršeno rukom na telu – bili bez Hrista, otuđeni od Izraelske zajednice i stranci u odnosu na saveze obećanja, bez nade i bez Boga u svetu. A sada ste se, u Hristu Isusu, vi koji ste nekada bili daleko, približili Hristovom krvlju. Jer, on je naš mir. On je od dvoga načinio jedno i u svom telu razorio neprijateljstvo, taj pregradni zid razdvajanja, obesnaživši zakon zapovesti sa njegovim odredbama, da u sebi, od dvojice, stvori jednog novog čoveka – tako uspostavivši mir – i da u jednom telu, posredstvom krsta, kojim je usmrtio neprijateljstvo, obojicu potpuno pomiri s Bogom.

Drugi odlomak je u **Efescima 3:5-6**:

koja se u drugim naraštajima nije obznanila sinovima ljudskim, kao što se sada u Duhu objavi njegovim svetim apostolima i prorocima, da su pagani su-baštinici i su-telo i su-dionici obećanja njegova u Hristu – po evanđelju.

Ovo bi se moglo nazvati ‘gledište su-dioništva’. Zaključak ovih odlomaka je taj da je Gospod učinio četiri безусловna saveza sa Izraelom: Avramov Savez, Savez Zemlje, Davidov Savez i Novi Savez. Svi Božiji blagoslovi, i fizički i duhovni, dolaze posredstvom ova četiri saveza. Međutim, postoji takođe i peti savez, uslovljeni Mojsijev Savez. Ovo je srednji, pregradni zid razdvajanja. Suštinski, on je zadržavao Pagane da ne bi mogli da uživaju u duhovnim blagoslovima ova četiri безусловna saveza. Za Paganina, početi uživati u blagoslovima безусловnih saveza značilo je u potpunosti se podložiti Mojsijevom Zakonu, podvrći se obrezanju, preuzeti na sebe obaveze iz Zakona i u svakom praktičnom smislu živeti kao da je sin Avrama. Pagani kao pagani nisu bili u mogućnosti da uživaju duhovne blagoslove Jevrejskih saveza. Stoga su bili tuđi građanstvu Izraela. Nisu primili nijednu od duhovnih povlastica sadržanih u savezima. Međutim, kada je Hrist umro, Zakon Mojsijev, taj pregradni zid razdvajanja, je srušen. Sada verom, Pagani kao pagani mogu da uživaju u duhovnim

blagoslovima četiri bezuslovna saveza. To je razlog zašto su pagani danas **su-dionici** (partakers), a ne 'dionici' (takers over) koji su 'preuzeli' to mesto od Izraela.

Koncept su-dioništva (su-učesništva) nalazimo također u **Rimljanima 11:17**:

A ako su neke od grana odlomljene, a ti koji si divlja maslina pricepljen među njih te si postao suzajedničar korena i sočnosti masline

Stablo masline predstavlja mesto duhovnih blagoslova Jevrejskih saveza. Tipovi grana koje su suzajedničari; prirodne grane, a to su Jevrejski vernici; i grane divlje masline, a to su Paganski vernici.

Međutim, prema stihu 24 samo stablo masline i dalje pripada Izraelu: ***Jer ako si ti odsečen od masline, po naravi divlje, pa protivno naravi pricepljen na maslinu pitomu, koliko će više oni koji su prirodne grane biti pricepljene na vlastitu maslinu!***

Odnos između Crkve i Novog Saveza potpuno je isti kao i odnos Crkve prema Avramovom Savezu, Savezu Zemlje i Davidovom Savezu. Fizička obećanja Avramovog Saveza koja se pojačavaju i produbljuju kroz Savez Zemlje i Davidov Savez obećana su samo i ekskluzivno Izraelu. Međutim produbljeni aspekt blagoslova, naglašen u Novom Savezu bio je namijenjen uključenju Pagana. Crkva uživa duhovne blagoslove ovih Saveza, ne i materijalne i fizičke povlastice. Fizička obećanja i dalje pripadaju Izraelu i biće ispunjena ekskluzivno sa Izraelom, posebno ona koja se tiču Zemlje. Međutim, sva duhovna dobročinstva i povlastice sada se dele sa Crkvom. Ovo je odnos Crkve sa četiri saveza između Boga i Izraela.

Krv Mesijina temelj je spasenja u Novom Savezu, a ona je prolivena na krstu. Krv Mesijina overila je, potpisala i zapečatila Novi Savez (Jevrejima 8:1-10:18). Odredbe Novog Saveza ne mogu biti ispunjene u, sa ili kroz Crkvu, već moraju biti ispunjene u, sa i kroz Izrael. Istina je da do ovog našeg vremena Novi Savez nije ispunjen sa Izraelom, ali ovo ne znači da će stoga Novi Savez biti ispunjen kroz Crkvu. Još jednom; ne stupaju sve odrednice odmah na snagu. Crkva je povezana sa Novim Savezom samo utoliko što za sada prima duhovne blagoslove Saveza, kao što je blagoslov spasenja, ali Crkva ne ispunjava Savez. Crkva je postala su-zajedničar Jevrejskih duhovnih blagoslova, ali Crkva nije preuzela ove saveze od Jevreja. Crkva je su-zajedničar duhovnih blagoslova i obećanja, ali ne i materijalnih i fizičkih blagoslova.

F. Obaveza Pagana

Činjenica da su Paganski vernici postali su-zajedničari Jevrejskih duhovnih blagoslova stavlja na njih odgovornost i obavezu prema **Rimljanima 15:25-27**:

Ali sada idem u Jerusolim služeći svetima. Jer se Makedoniji i Ahaji svidje poslati neki prilog za siromašne svete u Jerusalimu. Ta svidje im se jer su im i dužnici. Jer ako su Pagani postali dionici njihovih duhovnih dobara, dužni su im i u telesnima poslužiti.

Kako se Pavle približavao kraju svoje Poslanice Rimljanima, iznio im je svoj sledeći korak. U stihu 25, on pojašnjava zašto ne može da dođe direktno ka njima. Pa iako je u poglavlju 1 izneo svoju dugu nošenu želju da poseti Rim, njegova želja podložila se njegovoj dužnosti, a dužnost mu je da pokupi prilog i odnese ga Jevrejskim vernicima u Jerusolimu. O ovom posebnom prilogu govori se na još par mjesta; u 1. Korinćanima 16:1-4 i u 2. Korinćanima 8-9. U stihu 26, Pavao imenuje i darodavce i primatelje. Paganski vernici iz Makedonije i Ahaje dali su novac posebno namenjen siromašnim Jevrejskim vernicima u gradu Jerusolimu u Izraelu. U stihu 27, Pavao podučava o paganskom dugu prema Jevrejima. On jasno izjavljuje da su Pagani dužni Jevrejima, a onda navodi razlog za to. Pagani su postali su-zajedničari Jevrejskih duhovnih blagoslova. Ranije, u Rimljanima 11, Pavle podučava da su Pagani postali su-zajedničari duhovnih blagoslova posredstvom i kroz Jevrejske saveze. Upravo ta činjenica da su učinjeni su-zajedničarima Jevrejskih duhovnih

blagoslova učinila je od njih dužnike prema Jevrejima. Prema ovom stihu, način na koji će platiti dug prema Jevrejskim vernicima je da im služe u materijalnim stvarima.

G. Status Saveza

U odnosu na Crkvu, stoga, Novi Savez je temelj za Dispencijaciju Milosti. U odnosu prema Izraelu, Novi Savez je temelj za Dispencijaciju Kraljevstva.

Sam po sebi Novi Savez je neuslovljeni Savez i stoga je večno na snazi.

Zaključak

Svi duhovni blagoslovi su za vernike u Mesiju, bez obzira da li su Jevreji ili Pagani. Kroz Njegovu smrt na krstu za njihove grehe, vernik žanje duhovne blagoslove koje nikako drugačije ne može primiti. Osam Saveza Biblije vrlo su jasni i otvoreni u pogledu odredbi i izuzetno su vredni za ispravno razumevanje Pisama.

Napomena prevodioca: Za prevod ovog MBS-a činilo mi se dobro da prevodim Biblijske tekstove iz Engleske verzije prevoda koja je korištena u ovoj studiji. Pri tome mi je od velike pomoći bila Varaždinska Biblija – izdanje Hrvatskog Biblijskog Nakladnika, 2012.

Koristio sam i Savremeni Srpski Prevod u izdanju Hrišćanskog evangelizacionog centra iz Bačkog Petrovca.

Prevod: Branko Gotovac 2017.